

Громадська організація
«Центр економічних досліджень та розвитку»

Збірник тез наукових робіт учасників
Всеукраїнської науково-практичної конференції

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ
ТА ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

12 лютого 2022 року

Одеса
2022

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Редакція не завжди поділяє думку та погляди автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

Модернізація теоретичних та практичних аспектів розвитку національної економіки: збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 12 лютого 2022 р.) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». – О.: ЦЕДР, 2022. – 92 с.

Модернизация теоретических и практических аспектов развития национальной экономики: сборник тезисов научных работ участников Всеукраинской научно-практической конференции (г. Одесса, 12 февраля 2022 г.) / ОО «Центр экономических исследований и развития». – О.: ЦЭИР, 2022. – 92 с.

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Видобора В. В.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ.....5

Заїка О. О.

ТРАНЗИТНА СИСТЕМА NCTS

ЯК ЕЛЕМЕНТ СПРОЩЕННЯ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ.....8

НАПРЯМ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Хома В. М.

НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ13

НАПРЯМ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Бабенко Д. М.

МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

ДОСЛІДНИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ17

Вербівська Л. В., Комлев І. О.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....22

Макух Т. О., Непряхін О. М.

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИЙ ЗВ'ЯЗОК

МІЖ ЯКІСТЮ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

ТОВАРІВ, РОБІТ, ПОСЛУГ27

Можевенко Т. Ю., Жилін О. Г.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ30

Прокопченко С. В.

ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ВИТРАТ В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ УСТАНОВІ

ПРИ СТВОРЕННІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

ПІД ЧАС ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗРОБКИ32

Сопін Є. О.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОСИСТЕМ

НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ37

Тимошенко К. В.

ТОРГОВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО:

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ41

Ходаківський В. М.

ЕКОНОМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ

ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ДП «РУЖИН-МОЛОКО»46

НАПРЯМ 4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пугінська В. В.

СУЧАСНА ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ
РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ 51

НАПРЯМ 5. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Ткачик Л. П., Козак А. Я.

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ
МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ 55

Пась Я. І.

ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ
У БАНКІВСЬКИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ..... 60

Петик М. І., Радух О. О.

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
ЯК ЧИННИК СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 63

Яструбецька Л. С.

МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ФІНАНСОВИМ ЗЛОЧИНАМ
В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 68

НАПРЯМ 6. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Дзярик А. С.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ
І КОНТРОЛЮ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ..... 72

Кожухар В. В.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ САДІВНИЦТВА 76

Пугач С. П.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ
НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА 79

НАПРЯМ 7. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Бутенко Т. А., Проценко Н. М.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСТУПУ ДО ІНТЕРНЕТУ
В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ 83

Дивак В. В.

ЗАСТОСУВАННЯ EXCEL ON-LINE
В ПРАКТИЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІКИ 88

НАПРЯМ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Видобора В. В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної економічної теорії
та економічної політики

*Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ

Наразі сформувалася глобальна модель економічного розвитку, що базується на поглибленні інтернаціоналізації виробництва та обміну, формування та розподілу вартості, зростання рівнів інтеграції національних економік, модернізації технологічної основи сучасної ринкової системи, утвердження універсальних стандартів життєдіяльності та формування інститутів глобального управління. Разом із тим, глобалізація економічних відносин поглиблює економічні диспропорції як в національному, так і в світовому масштабі, що відповідним чином позначаються на можливостях економічного росту.

З одного боку, глобалізація проявляється в динамізації інтеграційних та інтернаціоналізаційних процесів, фундаментальній трансформації національних технологічних систем і способу виробництва завдяки впровадженню останніх досягнень і результатів науково-технічного прогресу у сферах промислових технологій, організації виробництва й методах управління, а з другого – у наростанні диспропорцій у суспільстві та загостренні суперечностей економічного розвитку на міжнародному рівні [1, с. 13].

До позитивних ефектів глобалізації економічних відносин належить: прискорення науково-технічного прогресу; створення

переваги міжнародного поділу праці; ефект масштабу; посилення міжнародного руху товарів, капіталу, робочої сили, руху ідей.

Незважаючи на це, глобалізація має чимало негативних наслідків:

1) загострення конфлікту з приводу боротьби за контроль глобального капіталу. Так, зростаючий добробут та інтеграція окремих країн можуть збільшити політичну нестабільність, адже спричиняють значну економічну залежності інших країн, що породжує відчуття небезпеки. Сили, які найчастіше асоціюють із глобалізацією, в короткостроковій перспективі загрожують стабільності певних країн, збільшують соціальну та економічну напругу, посилюють бідність у небагатих країнах.

2) зростання незбалансованості між основними параметрами відтворення, перш за все між виробництвом товарів і послуг і споживанням (особистим, корпоративним, державним) у різних країнах і групах держав;

3) посилення секторальних диспропорцій через протиріччя між фіктивним і реальним капіталом у зв'язку з збільшення фінансової глибини економік, фінанси товарних ринків, волатильності основних цінових показників [2, с. 24];

4) прискорення поширення економічних та фінансових криз, яким багато країн світу не здатні протидіяти, через нездатність конкурувати в глобальній економіці. Тож, чим менше розвинута країна, тим менше переваг вона отримує від глобалізації.

5) посилення невірноваженості процесів на світовому ринку праці;

6) зростання залежності від глобальних інституцій, що фактично послаблює внутрішній суверенітет держав. Глобалізація обмежує можливості урядів окремих країн самостійно розв'язувати проблеми, які стосуються їх національних територій, що створює нові загрози та підвищує уразливість країн. До них можна віднести розповсюдження небезпечних технологій, послаблення держав, відсутність контролю над діяльністю багатьох недержавних організацій.

7) складність реагування на кризи глобального характеру та ін.

В результаті таких негативних впливів виникають нерівноважні стани в економіках окремих країн і світової економіки в цілому, що в умовах зростаючої взаємозалежності національних господарств ускладнює механізми міжнародної взаємодії і створює додаткові передумови до виникнення глобальних економічних дисбалансів, що набувають системного і довготривалого характеру. Проте варто ураховувати, що диспропорції не обмежуються лише вказаними проявами, а залежать від змін в динаміці і структурі реального капіталу, нерівномірному розподілі факторів виробництва по країнах і регіонах. Як наслідок порушення пропорцій у суспільному виробництві, виникають перебої в глобальній економіці загалом [2, с. 21–22].

Корекція економічних диспропорцій, що виникають під впливом глобалізації, не може обмежитися вирішенням окремих глобальних проблем (фінансових, інвестиційних, міграційних тощо) або проблем, що виникли в сфері міжнародних економічних відносин, а потребує радикальних змін на всіх рівнях сучасної глобальної економіки, поєднання інтересів різних категорій учасників економічних відносин, забезпечення раціональних пропорцій між усіма елементами економічної системи, процесом відтворення та обміну, узгодженості темпів їх зростання.

Отже, усунення диспропорцій, спричинених глобалізацією, вимагає фокусування на розвитку реального сектору економіки, посилення інвестицій та розширеного відтворення, які мають реалізуватися усіма учасниками глобальної економіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку : монографія / [Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, А.М. Колот, Я.М. Столярчукта ін.] ; за заг. ред. докторів екон. наук, професорів Д.Г. Лук'яненка та А.М. Поручника. Київ : КНЕУ, 2011. 703 с.

2. Хесин Е. Дисбалансы в мировой экономике: источники и проблемы коррекции. URL: <https://www.imemo.ru/files/File/ru/periodika/Year/2013/Hesin.pdf>.

Заїка О. О.
аспірант

*Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього
Національної академії наук України»
директор з питань експорту
ДП ДГЗП «Спецтехноекспорт»
м. Київ, Україна*

ТРАНЗИТНА СИСТЕМА NCTS ЯК ЕЛЕМЕНТ СПРОЩЕННЯ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

На сьогоднішній день торгівля з Європейським Союзом є одним з найпоширеніших видів зовнішньоекономічної діяльності, а її спрощення та оптимізація в сучасних умовах відіграють важливу роль. Розгляньмо транзитну систему **NCTS** як один з елементів спрощення торгівлі з Європейським Союзом.

У 1956 році в Женеві був укладений міжнародний довготерміновий договір (конвенція) між групою держав під егідою комітету внутрішнього транспорту, Європейської економічної комісії, Організації Об'єднаних Націй (КВТ, ЄЕК, ООН). Підписантами були Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина, Люксембург, Нідерланди, Польща, Швеція, Швейцарія. Конвенція передбачала договір про міжнародне автомобільне перевезення вантажів, їх транзит у межах ЄС та обмін митними даними, що пов'язує митні спроби в країнах – учасницях конвенції. На сьогоднішній день до конвенції стосовно процедури спільного транзиту входять 35 країн. Це – країни ЄС, Великої Британії, країни Європейської асоціації вільної торгівлі (**ЕЕТА**), зокрема, Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія, Туреччина, Північна Македонія, Сербія.

NCTS створює єдиний митний кластер для учасників конвенції, який дозволяє обмінюватися митними даними, дає можливість відслідковувати вантажі з різних юрисдикцій, покращує

контроль за ними, мінімізує шахрайство, контрабанду, а також підвищує ефективність використання людських ресурсів.

Національна електронна транзитна система (NCTS) запрацювала в Україні в пілотному режимі у 2020 році. На цьому етапі паралельно подавалися дві митні декларації. Перша – T1 відповідно до вимог Митного кодексу України, і друга – митна декларація T1 UA. Процедура пілотного спільного транзиту завершилася в грудні 2020 року. Варто зазначити, що відбулися певні зміни в законодавстві України, програмному забезпеченні, навчанні працівників митниці, також було отримано підтвердження від представників Європейської Союзу, що Україна має перспективи приєднатися до міжнародної транзитної системи відповідно до норм Європейського Союзу. В Україні, згідно з чинною Національною системою контролю, транзиту і транспортування товарів через кордон, використовувалася особлива форма декларацій T1, яка є митною гарантією для товарів, що перетинають територію ЄС транзитом, або для гарантії постачання товару від кордону Європейського Союзу до митного складу або внутрішньої митниці чи навпаки і не потрапляють під митні збори та податки.

T1 – фінансова гарантія, що встановлюється митним агентом, якому митниця довіряє і який у випадку чого все оплатить на користь митних органів Європейського Союзу.

T1 застосовується в наступних випадках:

– товар доправляється морем у порт Європейського Союзу з інших країн, які не входять до Європейського Союзу (Америка, Японія), а далі постачання здійснюється наземним транспортом та ввозиться в країни Європейського Союзу на митний склад для збереження або для подальшого перевантаження та транспортування;

– товар з митного складу вивозиться (наприклад, із Франції) на митний склад (Німеччини);

– вантаж ввозиться за межі Європейського Союзу через сухопутний кордон транзитом у морський порт держави, яка не входить до ЄС.

Транзитна декларація заповнюється згідно з визначеними правилами відповідно до інвойсу, упакованого листа та довіреності відправника при дотриманні відповідних правил. Усі дані записуються українською мовою, тому важливе значення має правильний технічний переклад для того, щоб учасник ЗЕД уникнув проблем. Помилка розцінюється як спроба ввезення контрабанди, іноземні найменування та аббревіатури заповнюються мовою оригіналу, тобто, латиною. Документ надається в двох екземплярах. Перший – для митного органу, другий – учаснику ЗЕД. На рис. 1 класифікуємо необхідні документи для оформлення Т1.

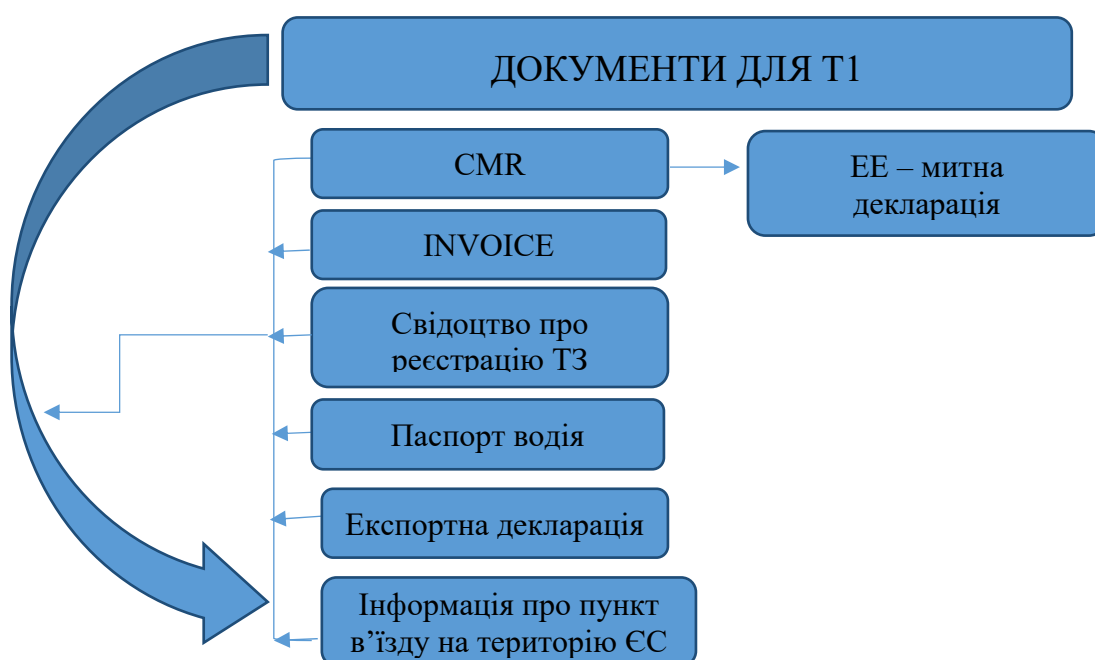

Рис. 1. Класифікація документів для оформлення Т1

Джерело: розроблено автором

CMR – міжнародна автомобільна накладна, яка є товарно-транспортною накладною, що застосовується під час міжнародних автотранспортних перевезень і використовується в країнах, які приєдналися до конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів [1].

INVOICE – рахунок-фактура у міжнародній комерційній практиці, документ, що надається продавцем покупцеві та містить перелік товарів і послуг, їхню кількість та суму коштів, яку покупець має за них сплатити. Виписка INVOICE свідчить про те,

що товар чи послугу вже надано покупцеві відповідно до умов постачання. Отож, у покупця з'являється обов'язок оплатити його чи послуги [2].

Експортна декларація – це документ, який підтверджує проходження вантажу митного оформлення в країні відправлення. На підставі цього документа відправник вантажу отримує відшкодування ПДВ. Некоректне закриття експортної декларації призводить до виникнення проблем у відправника [3].

Спільний митний транзит – одне з ключових питань економічної інтеграції між Україною та ЄС.

Перехід на NCTS дозволяє, відповідно до Конвенції, значно спростити переміщення товарів у межах ЄС, яке здійснюється в рамках однієї транзитної процедури від початку до кінця за однією транзитною декларацією й однією фінансовою гарантією покриття.

Перехід від митних ЕЕ до транзитних Т1 UA відбувається поступово. Заповнюються два типи декларацій в online (ЕЕ та Т1 UA). У певний період обидві системи діятимуть одночасно, бізнес самостійно вибере, яку митну декларацію він хоче подавати при транзиті товару. Система NCTS дає більше переваг, бізнес повністю мігрує до нової системи. Усі товари, які входять у режим спільного транзиту, підлягають гарантуванню. На перших етапах система гарантування застосовується з використанням грошової застави, шляхом блокування коштів на єдиному казначейському рахунку компанії, яка зазначена суб'єктом режиму в графі 50 митної декларації окремого типу (Т1 UA) [4].

Розгляньмо різницю в заповненні декларацій (ЕЕ та Т1 UA).

Декларація ЕЕ (попередня митна декларація) може бути оформлена через брокерське програмне забезпечення або через особистий кабінет (за вибором підприємства). Декларація Т1 UA (транзитна декларація) заповнюється на порталі грейдера в електронному вигляді і передається до NCTS. Декларації Т1 UA можуть замінюватися. Для переміщення товарів внутрішнім транзитом до митниці призначається декларація ЕЕ; для проходження транзиту – декларація ТР 80.

Подаємо схему паралельного використання митних декларацій (рис. 2).

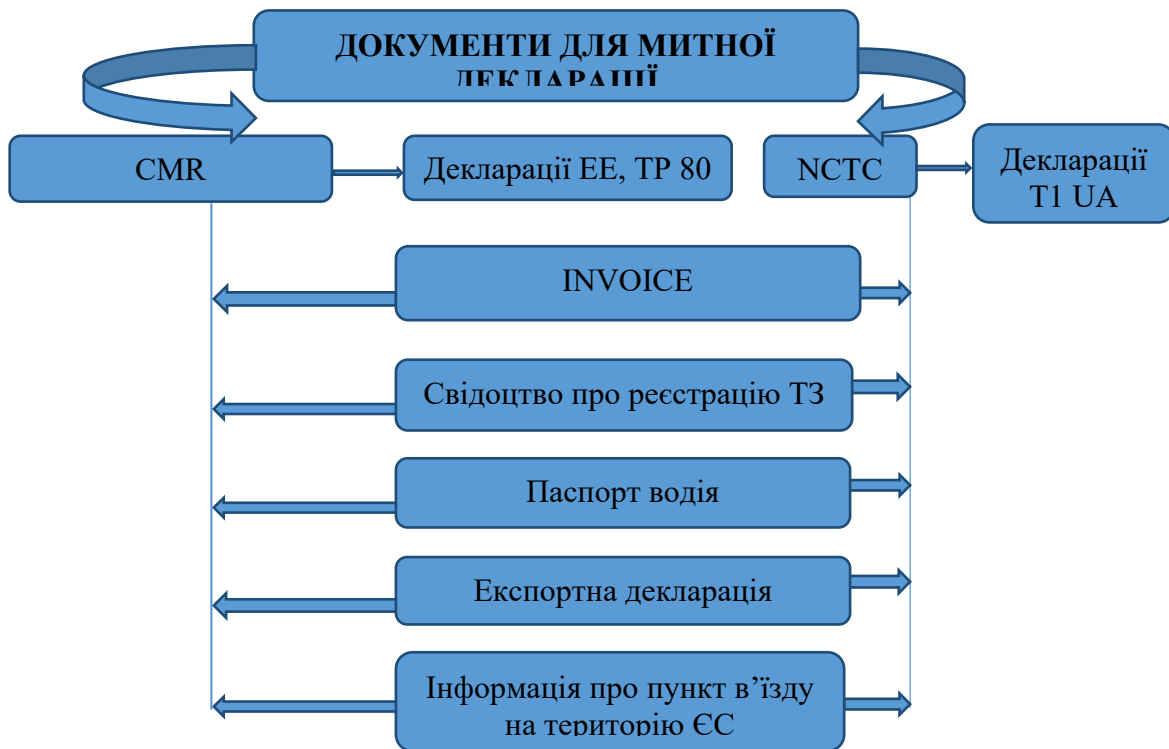

Рис. 2. Класифікація паралельного використання митних декларацій

Джерело: розроблено автором

Отже, декларації T1 UA дозволяють обмінюватися митними даними для учасників конвенції, що спростить систему контролю, дозволить відслідковувати рух товару, мінімізує випадки шахрайства, контрабанди, максимізує економічну вигоду для трейдерів та оформлення в системі один транзитний документ для перевезення вантажів у межах Європейського Союзу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Взірець міжнародної транспортної накладної. URL: <https://fridman.com.ua>.
2. Інвойс// Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki>.
3. Що таке експортна декларація. URL: <https://www.lcl.ukraine.com.ekspo>.
4. Україна запроваджує нову комп'ютеризовану транзитну систему NCTS для спрощеної торгівлі з ЄС. URL: <https://Ukrzlegprom.org>.

НАПРЯМ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Хома В. М.
студентка

*Київський національний
торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Україна та Європейський Союз підписали Угоду про асоціацію у 2014 році, яка набула офіційно чинності 1 вересня 2017 року [7]. Даним документом передбачені заходи, що спрямовані на поступове входження економіки України до єдиного спільного ринку ЄС. Для держави вступ у масштабне інтеграційне об'єднання це важливий крок, що потребує підготовки, визначення цілей та вдалого їх застосування.

Україна вже на шляху виконання умов ЄС щодо подальшого вступу. У 2020 та 2021 роках Україна виконала Угоду про асоціацію на 19%, що є досить гарним результатом. За 2021 рік найбільше євроінтеграція відбулася у таких галузях як: оподаткування, фінансові послуги, громадське здоров'я, транспорт та енергетика. Уряд схвалив понад 60 нормативно-правових актів, що стосуються інтеграції до ЄС [2]. Серед них основними є Стратегія управління кордонами, Концепція Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України до 2030 року, Угода про спільний авіаційний простір та інші.

Становище економіки та політики України вже зазнають значних змін, тому варто розуміти, які саме наслідки для держави має вступ до Європейського Союзу.

Після набуття Україною членства в ЄС додаткові переваги отримають малі та середні підприємства через впровадження в їх виробництва стандартів та правил Європейського Союзу [1, с. 70]. У процесі вступу Україна має підвищити свої економічні показники до європейських стандартів. Тому вже після набуття членства український ринок буде мати всі можливості для динамічного розвитку міжнародного співробітництва.

В той же час існує загроза поглинання українського ринку європейськими компаніями [1, с. 70]. Збільшиться експорт капіталу та продукції, що для компаній країн ЄС буде на користь для розвитку. Українські підприємства можуть втратити свою конкурентоспроможність. Та це стає ще одним поштовхом до розвитку та набуття кращих показників ведення бізнесу та виробництва, а також покращення економіки в цілому.

Європейський Союз вимагає від країн-учасниць суворо відслідковувати корупцію. Україна має вживати більше заходів, щоб запобігати розвиток тіньової економіки та зменшувати її обсяги [3]. Варто зазначити, що держава вже на шляху до вдосконалення детінізації економіки, адже у 2016 році, до набуття чинності Угоди про асоціацію, інтегральний показник рівня тіньової економіки складав 33%. У 2019 році, тобто через 2 роки після того, як Угода вступила в дію, цей показник становив вже 28%. У періоди перших півріччів 2020 та 2021 років інтегральний показник складав 30%, що свідчить про збільшення тіньового сектору в економіці України [8]. На мою думку, це пов'язано з пандемією COVID-19, яка охопила весь світ у 2020 році. При вживанні необхідних заходів, Україна виведе рівень тіньової економіки на той, що відповідає стандартам ЄС. Вступ України до складу Європейського Союзу буде свідчити, що корупції в країні стало менше завдяки детінізації.

Однією з переваг набуття Україною членства в ЄС стане залучення держави до Спільної європейської політики безпеки та оборони [4, с. 2]. Дана програма гарантує членам територіальну недоторканість, державний суверенітет, питання оборони та військових аспектів.

Негативною стороною вступу України до складу Європейського Союзу є загроза стати сировинним придатком для ЄС. В українському експорті переважає сировинна, що стримує розвиток економіки. Україна вже виправляє цю ситуацію і у період червня-серпня 2021 року експортувала до ЄС більше товарів зі значною доданою вартістю. Наприклад, експорт продукції машинобудування збільшився на 16,5%, а також на 30,6% зріс експорт готової продукції харчової промисловості, на 32% олії. Україна почала на 30,4% більше експортувати меблі до ЄС, готові вироби з чорних металів на 65,9% та товарів деревообробної промисловості більше на 74,5% [6]. Отже, загроза для України стати сировинним придатком для Європейського Союзу зменшується, і навіть, навпаки, стає перспективою для розвитку. Не тільки сировина, але й готова продукція експортується все більше на ринок Європи та зарекомендовує себе.

Отже, вступ України до Європейського Союзу, до якого прагне наша держава, це довготривалий процес, під час якого від країни вимагається виконання певних умов. Членство в найбільшому інтеграційному об'єднанні для будь-якої держави має свої наслідки, що торкнуться економіки, політики та суспільства в цілому. На шляху до вступу в ЄС Україна вже змінюється, а тому, коли держава стане повноправним членом союзу, це засвідчить новий рівень економічної та політичної ситуацій в країні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дунська А. Вступ України до ЄС: проблеми та перспективи. А. Дунська, Д. Лютенко, К. Фіщук. *Економічний вісник*. 2018. № 1. С. 67–73.
2. Загальний прогрес виконання Угоди про асоціацію з ЄС за два роки зріс на 19%, – Денис Шмигаль. Урядовий портал. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zagalnij-progres-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-z-yes-za-dva-roki-zris-na-19-denis-shmigal>.
3. Інтеграція України в ЄС: плюси і мінуси. 24 канал. 2020. URL: https://24tv.ua/integratsiya-ukrayini-v-yes-shho-tse-plyusi-ta-minusi_n1357884.
4. Носс В Г. Інтеграція України в до Європейського Союзу: переваги та недоліки. С. 1–4.
5. Співробітництво у воєнно-політичній, військовій та військово-технічній сферах. Представництво України при Європейському Союзі. 2021.

URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/spivpracya-ukrayina-yes-u-sferi-zov-nishnoyi-politiki-i-bezpeki/spivpracya-ukrayina-yes-u-ramkah-spilnoyi-politiki-bez-peki-i-oboroni>.

6. Твердження про загрозу перетворення України на сировинний придаток ЄС виявилися страшилкою. *Український тиждень*. 2021. URL: <https://tyzhden.ua/Economics/253182>.

7. Угода про асоціацію. Урядовий портал. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yeuropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>.

8. Як змінювався рівень тіньової економіки в Україні. *Слово і Діло*. 2021. URL: <http://surl.li/bhdmy>.

НАПРЯМ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Бабенко Д. М.
студент

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ДОСЛІДНИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Економічне зростання держави у XXI столітті може відбуватися лише за умов орієнтації на інноваційний шлях розвитку. Одним із головних носіїв інноваційної спроможності нації виступають вищі навчальні заклади, які не можуть знаходитися осторонь процесів, що відбуваються у суспільстві. Крім того, в результаті соціально-економічної кризи попередніх років, наслідком якої було значне скорочення державного фінансування освіти, вищі навчальні заклади стали на шлях комерціалізації і для виживання звернулися до інноваційної діяльності з метою одержання додаткових джерел фінансування. В той же час слід зауважити, що інноваційна діяльність не тільки покращує фінансово-матеріальне положення університетів, а й сприяє більш якісному виконанню основної місії – поєднання науки і освіти.

Дослідницький університет – національний вищий навчальний заклад, о забезпечує проривний розвиток держави в певних галузях знань за моделлю поєднання освіти, науки та інновацій, сприяє її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, має визнані наукові здобутки [1]. Статус надається зазначеному закладу з метою підвищення ролі університету як центру освіти і науки, підготовки висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних

кадрів, упровадження у практику наукових досягнень, технічних і технологічних розробок, реалізації разом з іншими вищими навчальними закладами та науковими установами спільних програм за пріоритетними напрямками фундаментальних і прикладних наукових досліджень для розв'язання важливих соціально-економічних завдань у різних галузях економіки [1].

Дослідницькі університети є не тільки центрами підготовки фахівців, але ще й центрами інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність, органічно поєднується з навчальним процесом, відіграє важливішу роль у підвищенні якості підготовки фахівців.

Інноваційний процес можна розглядати як комплекс послідовних етапів, унаслідок яких новація розвивається від ідеї до конкретного продукту і поширюється під час практичного використання. Перебіг інноваційного процесу в дослідницькому університеті визначається складною взаємодією багатьох чинників. На рис. 1 представлена розроблена автором модель інноваційного процесу дослідницького університету.

Потенціал інноваційної діяльності дослідницького університету являє собою сукупність факторів та ресурсів кадрового, фінансового та матеріало-технічного забезпечення університету, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі, перебувають у взаємозв'язку, створюють необхідні умови досягнення цілей інноваційної діяльності і підвищення конкурентоспроможності дослідницького університету. Інноваційний потенціал визнає умови в яких буде здійснюватися інноваційний процес.

Інноваційний процес дослідницького університету здійснюється в чотири етапи: фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, експериментальні розробки та комерціалізація результатів, кожному з зазначених етапів відповідають попередні та остаточні результати інноваційної діяльності дослідницького університету, які в свою чергу збагачують потенціал інноваційної діяльності. В табл. 1 наведена характеристика стадій інноваційного процесу дослідницького університету.

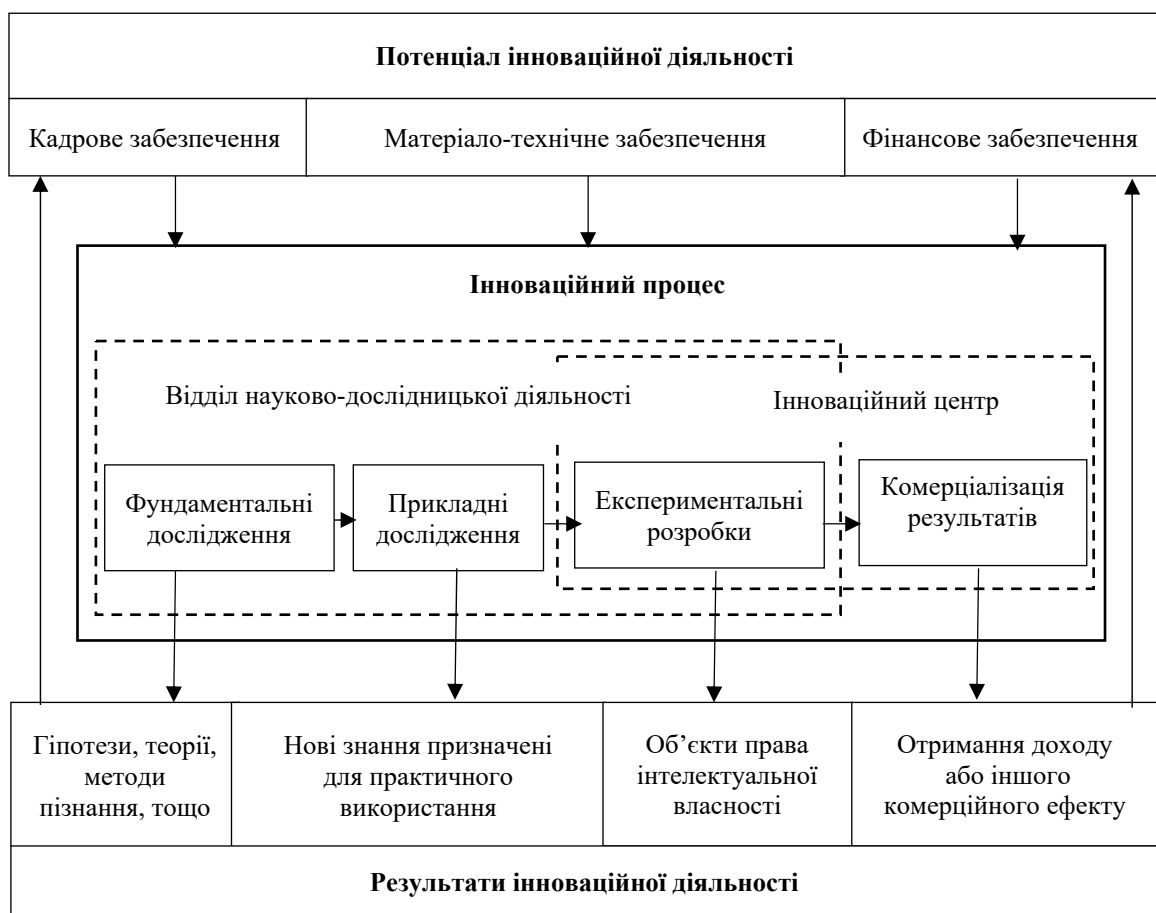

Рис. 1. Модель інноваційного процесу дослідницького університету

Джерело: розроблено автором

Таблиця 1

Характеристика стадій інноваційного процесу дослідницького університету

Стадія	Визначення	Результати
1	2	3
Фундаментальні дослідження	теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання нових знань про закономірності організації та розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язків	гіпотези, теорії, нові методи пізнання, відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, виявлення закономірностей розвитку суспільства тощо, які не орієнтовані на безпосереднє практичне використання

Продовження Таблиці 1

1	2	3
Прикладні дослідження	теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання і використання нових знань для практичних цілей	нові знання, призначені для створення нових або вдосконалення існуючих матеріалів, продуктів, пристроїв, методів, систем, технологій, конкретні пропозиції щодо виконання актуальних науково-технічних та суспільних завдань
Експериментальні розробки	науково-технічна діяльність, що базується на наукових знаннях, отриманих у результаті наукових досліджень чи практичного досвіду, та провадиться з метою доведення таких знань до стадії практичного використання	нові або істотно вдосконалені матеріали, продукти, процеси, пристрої, технології, системи, об'єкти права інтелектуальної власності, нові або істотно вдосконалені послуги
Комерціалізація результатів	сукупність дій у сфері інноваційного менеджменту, які спрямовані на перетворення знань в ринковий конкурентоспроможний продукт інтелектуальної праці	Зростання доходу (економічний ефект), збільшення кількості робочих місць (соціальний ефект), збільшення кількості укладених угод (організаційний ефект)

Джерело: складено автором на основі [2; 3]

На початкових етапах інноваційного процесу управління здійснюється відділом науково-дослідницької діяльності університету, для виробництва інноваційного продукту (комерціалізація результатів) в дослідницькому університеті необхідно виокремити в своїй організаційній структурі інноваційний центр (інноваційний центр, технопарк, техно-поліс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) [4, с. 137].

Інноваційне підприємство може бути засноване як виключно дослідницьким університетом, так і декількома партнерами. Перший випадок є найменш поширеним, оскільки зазвичай університетам бракує фінансових коштів, достатніх для реалізації та втілення у практику результатів інноваційного проєкту. У другому випадку дослідницький університет може співпрацювати з місцевою або регіональною адміністрацією, центрами розвитку (зокрема, міжнародними), банками, промисловими підприємствами тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про вищу освіту» : чинне законодавство станом на 16.01.2022. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» : чинне законодавство станом на 16.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
3. Балан В.Г., Тимченко І.П. Формування стратегії розвитку підприємства на основі динамічного SPACE-аналізу. *Схід*. 2016. № 4. С. 5–16.
4. Державне управління інноваційним розвитком закладів вищої освіти: монографія / Д. В. Біленко ; науковий редактор Лисенко Ю.Г., д.е.н., член-кореспондент НАН України. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 278 с.

Вербівська Л. В.

доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

Комлєв І. О.

студент

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Зміни сучасного бізнес-середовища вимагають від суб'єктів господарювання постійного розвитку й удосконалення використуваних технологій та практик управління. Однією з важливих тенденцій сучасності є посилена увага з боку суспільства та бізнесу до вирішення соціальних проблем суспільства. Це знаходить прояв у поширенні концепції соціальної відповідальності, котра ґрунтується на засадах акцентування уваги на соціальних проблемах як споживачів, так і персоналу підприємств, установ чи організацій. Головна мета підприємницької діяльності – отримання прибутку – може бути досягнута через дослідження потреб потенційних й реальних покупців, виявлення суспільних інтересів та прагнення їх задовольнити. Ідея соціальної відповідальності стала на сьогодні невід'ємною складовою ефективною системи управління підприємницькою діяльністю передових країн світу. Запровадження концепції соціальної відповідальності на сучасних підприємствах України стає однією із найважливіших складових необхідних масштабних соціально-економічних перетворень, впровадження норм та правил ведення цивілізованого бізнесу, втілення найкращих світових практик ведення підприємницької діяльності, що повинно стати основою бізнесової практики вітчизняних підприємств та сприяти піднесенню національної економіки. Для кожного окремого підприємства формування системи цілей

соціальної відповідальності означає не тільки побудову цивілізованої практики бізнесу, але й може стати потужною конкурентною перевагою для формування його довгострокової конкурентоспроможності на споживчому ринку.

Питання соціально-відповідального поведіння бізнесу досліджували у своїх наукових працях такі іноземні та вітчизняні дослідники вчені, як: К. Белявська, І. Вітковська, Г. Гелбрейт, О. Гоголя, О. Даниленко, Д. Задирак, В. Євтущенко, Я. Ільніцький, С. Король, А. Колот, Л. Коновалова, Є. Левицька, О. Лазорнеко, В. Панченко, А. Плахотний, А. Поляков, І. Савченко, В. Сперанський, М. Фрідман, А. Шабуров та інші. Активну роботу по дослідженню та впровадженню соціальної відповідальності в Україні проводить Центр «Розвитку корпоративної соціальної відповідальності» та Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні [2, с. 118].

У зв'язку з активними євроінтеграційними процесами, що відбуваються в Україні, необхідністю збільшенням прозорості українських кордонів для іноземного капіталу й виходом українських виробників на зовнішні ринки для вітчизняних компаній, що прагнуть вийти на світові ринки, в першу чергу, європейський, виконання вимог корпоративної соціальної відповідальності є критичною вимогою для активної ділової співпраці з провідними глобальними компаніями і державами [3, с. 22].

Світова практика підтверджує, що соціально відповідальні компанії мають на порядок вищий потенціал у залученні інвестицій, зростанні матеріальних і нематеріальних активів, забезпеченні безпеки й стратегічної стійкості. Разом з тим в Україні принципи соціальної відповідальності втілюються практику господарювання лише в окремих компаніях та і не повною мірою (табл. 1). Практика господарювання соціально-відповідального бізнесу переконує, що вона допомагає підприємствам підвищувати ділову репутацію, встановлювати довірчі відносини з державою і суспільством. Згідно з дослідженнями Cone/Roper, 78% респондентів зазначили, що з більшою ймовірністю куплять той товар, який асоціюється з небайдужою до них соціальною ініціативою, а 66% задля підтримки такої ініціативи готові змінити думку щодо свого бренда. За даними

дослідження «Монітор корпоративної соціальної відповідальності», фактори соціальної відповідальності бізнесу визначають імідж компанії на 49%, її бренд – на 35%, а фінансовий стан – лише на 10%. Соціальна відповідальність разом з іншими факторами забезпечує сталий розвиток підприємства й успіх бізнес в цілому в довгостроковій перспективі шляхом поєднання інтересів власників, суспільства, держави та інших стейкхолдерів [5, с. 57].

Таблиця 1

Основні принципи соціальної відповідальності [4, с. 12]

Програмний документ	Принципи
Глобальний договір ООН	дотримання прав людини, формування ефективних трудових відносин, захист навколишнього середовища, боротьба з корупцією
Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Настанови щодо соціальної відповідальності»	підзвітність, прозорість, етична поведінка, взаємодія із зацікавленими сторонами, правові норми, міжнародні норми, права людини
Керівні принципів ОЕСР для багатонаціональних підприємств	правила загальної політики компанії, розкриття інформації, права людини, зайнятість та відношення у сфері промисловості, навколишнє середовище, боротьба з хабарництвом, з домаганням чи вимаганням хабара, інтереси споживача, наука і техніка, конкуренція, оподаткування

Процес формування концепції соціальної відповідальності бізнесу в Україні відбувається за рахунок формування національної моделі соціальної відповідальності, що включає об'єднання загальносвітових тенденцій розвитку в розвинених країнах, що мають позитивний досвід соціальної відповідальності провідних компаній, а також особливостей трансформаційного процесу вітчизняної соціально-економічної системи. На практиці, ринкові інститути, що повинні були б координувати економічну діяльність у ринковій економіці, виявилися не здатними створити ефективну основу соціально-економічного устрою, при цьому імпортовані

інститути з часом зазнають радикальне перетворення в реаліях української економіки та на практиці виявляються неефективними [1, с. 188].

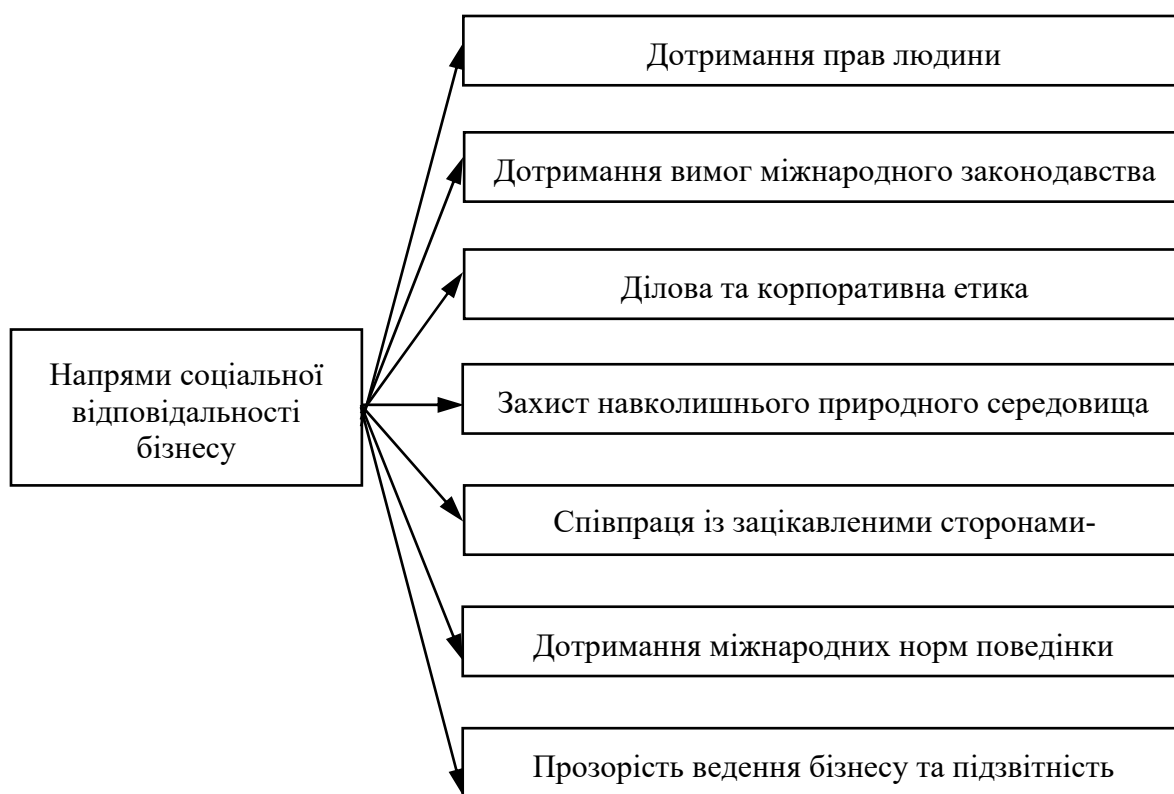

Рис. 1. Напрями соціальної відповідальності бізнесу

Інституційні причини здійснення соціальної відповідальності бізнесу підприємствами в розвинених країнах пов'язані не з прагненням до благодійності чи соціального захисту, а насамперед з міркуваннями поліпшення їхньої інвестиційної привабливості, покращення іміджу перед клієнтами та споживачами продукції, зміцнення їх репутації та підвищення комерційного успіху компаній. Ключові цілі соціальної відповідальності не обмежуються тільки бажанням отримати комерційну вигоду, вони також повинні бути направлені на підвищення соціального статусу, накопичення позитивної репутації підприємства. Ділова репутація стала важливим нематеріальним активом бізнесу, що активно впливає на величину прибутку підприємства. На ділову репутацію впливають багато чинників: емоційна привабливість торговельної марки; фінансовий стан компанії; якість виготовленої продукції та наданих

послуг; професіоналізм керівного складу підприємства та кваліфікація його персоналу; атмосфера, що склалася в колективі, та його соціально-психологічний клімат; якість обслуговування клієнтів на ринку; активність підприємства щодо реалізації заходів соціальної відповідальності [6, с. 59].

Соціальна відповідальність бізнесу поширюється на основні напрями, що зазначені в рис. 1 [4, с. 20–21].

Таким чином, зважаючи на те, що соціально відповідальна діяльність будь-якого суб'єкта підприємництва пов'язана з певними витратами, проте вона призводить до позитивного ефекту, який добре узгоджується з місією компанії. Соціальна відповідальність є похідною цінностей, які впливають із етичних норм підприємців, керівників та менеджерів підприємства, працівників організації. Соціальна відповідальність більшості українських підприємств, які розуміють її значення, має несистемний та ситуаційний характер. Соціальна спрямованість бізнесу буде більш ефективною, якщо буде включена у формування корпоративної стратегії підприємства. Соціальна відповідальність відіграє значну роль у формуванні конкурентних переваг, сприяє не лише покращенню іміджу підприємства, але й забезпечує конкурентну перевагу на довгострокову перспективу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головінов О.М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми. *Економічний вісник Донбасу*. № 2 (36). 2014. С. 187–192.
2. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки): монографія / О. Ф. Новікова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Донецьк, 2013. 296 с.
3. Зибарева О.В., Вербівська Л.В. Корпоративна соціальна відповідальність в контексті сталого розвитку підприємництва. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2017. Вип. IV (68). Економічні науки. С. 20–35.
4. Зибарева О.В., Вербівська Л.В. Соціальна відповідальність: навчальний посібник: навч. посіб. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 2021. 144 с.
5. Кулік Т.В., Пігульська І.С. Сучасний стан та перспективи розвитку соціальної відповідальності в Україні. *Студентський вісник Національного*

університету водного господарства та природокористування. Випуск 1 (13). 2020. С. 56–59.

6. Kitmueller M., Shimshack J. Economic Perspectives on Corporate Social Responsibility. *Journal of Economic Literature*. 2012. №. 50 (1). P. 51–84.

Макух Т. О.

кандидат економічних наук,
професор кафедри економіки, обліку та фінансів

Непряхін О. М.

магістрант

*Рівненський інститут Університету «Україна»
м. Рівне, Україна*

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИЙ ЗВ'ЯЗОК МІЖ ЯКІСТЮ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОВАРІВ, РОБІТ, ПОСЛУГ

Найважливішою маркетинговою політикою підприємств є підвищення конкурентоспроможності продажу товарів, надання послуг, виконання робіт тому що в цій комплексній категорії поєднуються і фокусуються основні виробничі, комерційні, соціально-економічні та фінансові результати діяльності, якість колективної праці. Під конкурентоспроможністю розуміється загальна комплексна характеристика товару, що визначає його перевагу на ринку в порівнянні з аналогічними виробами-конкурентами як за ступенем відповідності конкретної суспільної потреби, так і за витратами на її задоволення, що забезпечує можливість реалізації цього товару в певний момент часу на конкретному ринку.

Конкурентоспроможність продажу товарів, надання послуг, виконання робіт в маркетингу являє собою не просту категорію, що складається з ряду елементів, найважливішим з яких є – якість. Якість товарів, робіт і послуг визначається сукупністю

властивостей і характеристик продукції (або послуги, роботи), що забезпечує задоволення встановлених або заздалегідь передбачуваних потреб.

Рівень якості товарів повинна відповідати інтересами та попиту споживача. Тому, категорія «якість товару» нерозривно пов'язана з поняттями вартість та споживча вартість. Споживача цікавить не природа продукту праці, як такого, важливо те, що продукт, який стає товаром, володіє потрібними властивостями, який задовольняє споживання. При наявності чітко визначеної конкретної потреби кожен предмет споживання, крім здатності її задовольняти, характеризується ще й ступенем корисності.

Конкурентоспроможність товару визначається, на відміну від якості, сукупністю тільки тих конкретних властивостей, які становлять безсумнівний інтерес для даного покупця і забезпечують задоволення даної потреби, а інші характеристики до уваги не приймаються. Більш того, в силу зазначеного, товар з більш високим рівнем якості може бути менш конкурентоспроможний, якщо значно підвищилася його вартість за рахунок надання товару нових властивостей, які не становлять істотного інтересу для основної групи його покупців.

Якість продукції – це поняття, яке характеризує параметричні, експлуатаційні, споживчі, технологічні, дизайнерські властивості виробу, рівень його стандартизації та уніфікації, надійність і довговічність [3].

Конкурентоспроможність товару – важлива ринкова категорія, яка відображає одну з істотних характеристик ринку – його конкурентність; якість – категорія, притаманна не тільки ринковій економіці.

Конкурентоспроможність товару носить більш динамічний і мінливий характер. При незмінності якісних характеристик товару його конкурентоспроможність може змінюватися в досить широких межах, реагуючи на зміну кон'юнктури, дії конкурентів-виробників і конкуруючих товарів, коливання цін, на вплив реклами і на прояви інших зовнішніх по відношенню до даного товару факторів.

Якість виступає як головний чинник конкурентоспроможності товару, складаючи його «стержень». У принципі низькоякісний товар має і низьку конкурентоспроможність, так само як і товар високої якості – це конкурентний або високо конкурентний товар.

До показників якості продукції відносять наступні: надійність товару, екологічність та безпечність застосування товару, ергономічність, технологічність, естетичність, показники стандартизації і сумісності, сертифікат відповідності та знак відповідності на товар, патентно-правові показники, показники якості сервісу товару.

Світовий досвід показує, що саме в умовах відкритої ринкової економіки, немислимою без гострої конкуренції, проявляються фактори, які роблять якість умовою виживання товаровиробників, мірилом результативності їх господарської діяльності, економічного добробуту країни.

Центральне місце, зайняте якістю і конкурентоспроможністю в товарній і в цілому в ринковій політиці, визначає їх місце в стратегії маркетингу та практичної маркетингової діяльності.

Висока якість і конкурентоспроможність продукції забезпечуються всією системою маркетингу – від конструювання, досвідченого і серійного виробництва до збуту і сервісу експлуатованих виробів, включаючи в число інші засоби і методи управління і контролю якості, способи транспортування і зберігання, установку (монтаж) і після продажне обслуговування [2].

Отже, реалізація товарів, виконання робіт та надання послуг визначається його якісними характеристиками, які є ключовими чинниками конкурентоспроможності. Фактом даного взаємозв'язку виступає купівельний попит, а саме, що на перше місце ставлять покупці – якість товару.

Тому, можемо зазначити, що якість і конкурентоспроможність являються двома невід'ємними векторами схеми отримання максимального прибутку. За показниками якості та конкурентоспроможності стоїть шлях до успіху кожного підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виханский О.С., Наумов А.І. Менеджмент. Москва : Видавництво «Фірма Гардарика», 2015. 319 с.

2. Іванов Б.В., Кані М., Корешков В., Схиртладзе А. Системи, методи та інструменти управління якістю. Спб. Видавництво «Пітер», 2009. 559 с.

3. Фатхутдінов Р.А. Управління конкурентоспроможністю організації. Підручник. 5-те видання, перероблене і доповнене. М. Маркет ДС, 2016. 426 с.

Можевенко Т. Ю.

доцент кафедри публічного управління та підприємництва

Жилін О. Г.

студент

Аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

м. Харків, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ

Формування рівня конкурентоспроможності регіонів та їх пристосування до перманентного конкурентного середовища завжди є актуальним, особливо в умовах ринкових відносин. Конкурентоспроможність регіону означає наявність конкурентних переваг, які пов'язані із стратегічним розвитком регіону, наявними резервами для формування потенціалу для постійного розвитку в умовах конкуренції за допомогою стратегічної та маркетингової діяльності.

Економічна ситуація регіонів України потребує удосконалення існуючих вітчизняних методів регіонального управління. Виходячи з цього, сформовано необхідність розроблення та застосування нових стратегій та напрямів розвитку регіонів на основі існуючих конкурентних переваг, а також необхідність постійного підвищення конкурентоспроможності.

Виявлення існуючих конкурентних переваг може бути здійснено за допомогою методу стратегічного планування, який

дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони регіону, а також його можливості та загрози (SWOT-аналіз). SWOT-аналіз надасть повну картину усіх можливостей, що відкриті для регіону та допоможе їх реалізувати в перспективі.

Умовою зміцнення конкурентних позицій регіонів є виконання регіональними системами таких функцій як:

- узгодження і захист інтересів регіону всередині країни і за кордоном;
- посилення конкурентних позицій регіону через залучення інвесторів і вдосконалення економічної структури;
- створення системи регіональних пільг і гарантій для підприємств, комерційних структур та інвесторів;
- нарощування зовнішньоекономічного потенціалу і розширення торгово-економічних зв'язків регіонів (підручник менеджмент) [2, с. 147].

Важливим аспектом оцінювання конкурентоспроможності регіону є виявлення його рівня. Для досягнення високого рівня конкурентоспроможності регіонів потрібні значні досягнення у таких напрямках:

- досконалі державні механізми управління регіональним розвитком;
- розбудова регіональної інфраструктури;
- управління конкурентоспроможністю регіонів на національному рівні;
- досконалий контроль за розвитком регіонів;
- стратегічне планування регіонального розвитку.

Таким чином, виявлення рівня конкурентоспроможності регіонів повинно базуватися на використанні стратегічних методів дослідження перспективних напрямків регіонального розвитку. Підвищення конкурентоспроможності можливо досягти за рахунок ефективного дослідження важливих процесів розвитку регіонів, існуванню системи державних рішень, що націлені на зміцнення конкурентоспроможності регіонів, інвестиціям у розвиток регіонів, розвитку регіональної інфраструктури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрамов В.С. Стратегический менеджмент в 2 ч. Часть 1. Сущность и содержание : учебник и практикум для вузов / В.С. Абрамов, С.В. Абрамов ; под редакцией В.С. Абрамова. Москва : Издательство Юрайт, 2021. 270 с.
2. Зарічна О.В. Підвищення конкурентоспроможності регіону. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 9. С. 146–149.
3. Євсєєва І.В. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу як складова стратегії розвитку вітчизняних підприємств. / Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу: Монографія / під заг. редакцією М.П. Буковинської. Київ : ЦП «Компінт». 2015. С. 89–102.
4. Победители функциональных номинаций. Спецпроект Фокус. Репутационные активисты. IV Национальный рейтинг качества управления корпоративной репутацией. 2018. С. 10–11.

Прокопченко С. В.

головний науковий співробітник

*Український науково-дослідний інститут
спеціальної техніки та судових експертиз*

Служби безпеки України

м. Київ, Україна

ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ВИТРАТ В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ УСТАНОВІ ПРИ СТВОРЕННІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІД ЧАС ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗРОБКИ

Інвестиції в Україні у нематеріальні активи протягом останніх 15 років становили близько 2–4 відсотки всіх капітальних інвестицій, а частка видів діяльності, що відносяться до високо-технологічних і середньотехнологічних, в обсязі, наприклад, реалізованої промислової продукції у 2017 році, становила 11,3 відсотка [1]. Для виправлення ситуації необхідний розвиток видів діяльності з високою наукоємністю, тобто необхідно забезпечити перехід від низькотехнологічної ресурсної до

високотехнологічної інноваційної економіки, а в реалізації цієї державної політики активну участь приймають науково-дослідні установи, що забезпечують розвиток виробництва інтелектуальних продуктів, включаючи можливість їх комерціалізації як в Україні, так і у решті світу.

Інтелектуальним продуктом науково-дослідної установи є нематеріальні активи, до яких відносять об'єкти права промислової власності (винаходи, корисні моделі тощо), знаки для товарів і послуг та об'єкти авторського права (монографії, посібники, методичні рекомендації, конструкторську документацію). При цьому головна особливість нематеріальних активів у науково-дослідних установах в тому, що такі активи створюються за рахунок коштів бюджету України. Бюджетне фінансування залишається одним із головних фінансових інструментів науково-технічної політики та вимагає чіткого володіння достовірною і повною економічною інформацією, що формується у процесі ведення бухгалтерського обліку. Тому для науково-дослідних установ потрібно обґрунтування основних проблемних аспектів визначення вартості нематеріальних активів для контролю етапів досліджень та розробок, як складової функції системи управління створення науково-технічної продукції.

За результатом аналізу термінів «дослідження» та «розроблення» національних стандартів бухгалтерського обліку можна відрізнити етап дослідження за такими критеріями: заплановані установою, мають теоретичний характер, мета – отримання нових знань, наслідком може бути науковий результат. Водночас етапу розроблення притаманні такі критерії: прикладний характер, застосування вже отриманих результатів дослідження, мета – отримання нового продукту, наслідком може бути науково-прикладний результат. Згідно з вимогами державних стандартів наукові (науково-прикладні) результати оформлюються у вигляді звітної науково-технічної документації.

Схема формування витрат на створення об'єктів права інтелектуальної власності науково-дослідною установою в разі

проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт матиме вигляд, наведений на рис. 1.

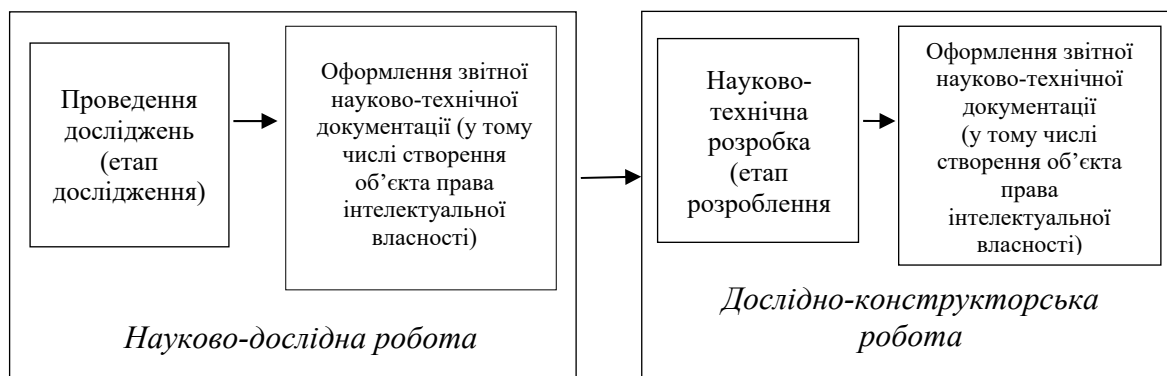

Рис. 1. Етапи формування витрат на створення науково-технічної продукції в науково-дослідних установах

Джерело: авторська розробка

Науково-дослідні установи самостійно визначають перелік витрат за етапами дослідження та розроблення з відображенням зазначеного в їх обліковій політиці. Окремо слід звернути увагу на необхідність передбачати витрати на створення об'єктів права інтелектуальної власності як при виконанні дослідно-конструкторських робіт, так і при проведенні науково-дослідних робіт. Фактичним завершенням робіт за етапами є зарахування на баланс і використання придбаних (створених) об'єктів нематеріальних активів на підставі відповідного первинного документа. При цьому в первинному документі зазначаються назви документів, згідно з якими такий об'єкт нематеріальних активів вводиться в господарський оборот, зокрема патент, свідоцтво, ліцензійний договір, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності тощо.

Зважаючи на МСБО 38 «Нематеріальні активи» [2], суб'єкт господарювання повинен довести щодо:

- технічної можливості завершення створення нематеріального активу так, щоб він був придатний до використання або продажу;

- свого наміру завершити створення нематеріального активу та використання або продати його;
- можливості нематеріального активу генерувати ймовірні майбутні економічні вигоди;
- наявності відповідних технічних, фінансових та інших ресурсів для завершення розроблення та використання чи продажу нематеріального активу;
- своєї здатності достовірно оцінити видатки, які відносяться до нематеріального активу протягом його розроблення.

Одночасно з цим витрати, пов'язані придбанням (створенням) активу та який не відповідає критеріям визнання нематеріальним активом, визнаються витратами того періоду, протягом якого вони були здійснені без визнання таких витрат у майбутньому нематеріальним активом.

Для удосконалення облікового відображення витрат на дослідження та розроблення нематеріальних активів необхідно розуміти два основні кардинально відмінних підходи:

- 1) визнання нематеріального активу, тобто капіталізація витрат на його створення;
- 2) невизнання на окремому рахунку виникнення нового нематеріального активу, а списання витрат на його створення на фінансові результати.

На сьогодні в чинних національних та міжнародних моделях облікового регулювання реалізовано один або інший з підходів, або їх сполучення.

Якщо підприємство створює нематеріальний актив, який планується в подальшому зареєструвати згідно з вимогами чинного законодавства та ймовірність ризику отримання негативного результату є низькою, то витрати на таке розроблення слід обліковувати у складі капітальних інвестицій у нематеріальні активи. У разі встановлення високого ступеня ймовірності ризику отримання негативного результату проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт витрати на дослідження та розроблення доцільно списувати на витрати звітного періоду [З с. 348].

Під час удосконалення політики (методики) бухгалтерського обліку витрат на дослідження і розроблення та їх відображення в фінансовій звітності в першу чергу необхідно зрозуміти їх важливість у діяльності науково-дослідної установи, зокрема, чи існує певна залежність такого об'єкта обліку із результатами основної діяльності її в умовах сьогодення.

Вважається за необхідне при стратегічному плануванні та актуалізації політики обліку витрат як підприємств, так і науково-дослідних установ при віднесенні витрат на дослідження та розроблення впроваджувати ризик-орієнтовний підхід із застосуванням рекомендацій стандарту ISO 31000:2018 «Менеджмент ризиків» [4].

У ризик-орієнтованому підході функціонування системи управління розглядається поняття прийнятності ризику – критерію виявлення характеру та ступеня ризику, які можуть використовуватися у відношенні до конкретної мети. Такі критерії визначаються шляхом вибору методології визначення величини ризику або пов'язаних з ним параметрів одночасно з встановленням допустимих значень, які є неприйнятними для конкретного ризику. Оскільки науково-дослідні установи створюють науково-технічну продукцію систематично, то в обліковій політиці (методиці) необхідно чітко обумовити критерії ризику, за якими результати науково-технічної діяльності можуть визнаватися чи не визнаватися нематеріальними активами.

Рекомендовано науково-дослідним установам визначати перелік витрат у розрізі етапів дослідження та розроблення, а також чіткі критерії визнання нематеріальних активів і зафіксувати це в обліковій політиці. Застосування цих критеріїв при ризик-орієнтованому функціонуванні системи управління науково-дослідної установи забезпечить гнучкість фінансового та бухгалтерського обліку, надасть користувачу повну та правдиву інформацію про стан таких об'єктів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 червня 2019 № 526-р «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на

період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929050;#Text>.

3. Сенчук Т.Я. Організація обліку витрат на дослідження та розробки. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2010. № 3 (21). С. 346–351.

4. ДСТУ ISO 31000:2018 Менеджмент ризиків. Принципи та настанови (ISO 31000:2018, IDT). [Чинний від 2019-01-01] ДП «УкрНДНЦ», 2020, 16 с. (Інформація та документація).

Сопін Є. О.

аспірант кафедри економіки підприємства
і міжнародного бізнесу

*Національний університет водного господарства
та природокористування
м. Рівне, Україна*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОСИСТЕМ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ

Формування і розвиток екосистем надання електронних платіжних послуг (платіжних екосистем) є одним з ключових напрямів підвищення ефективності електронних платіжних систем. Згідно з концепцією, екосистема – це складна система, якій притаманні самоорганізація, саморегулювання, саморозвиток, збалансованість та інші властивості. Тому, з огляду на комплексність надання платіжних послуг, доцільним є використання екосистемного підходу.

В індустрії FinTech і, зокрема, PayTech екосистемний підхід характеризується доповненням платіжної послуги іншими фінансовими і супутніми нефінансовими послугами та інформаційними продуктами. На основі розвитку інформаційної системи в цілому, а також програмних засобів і цифрових технологій він забезпечує розширення функціональних можливостей електронних платіжних

систем. Екосистемний підхід в електронних платіжних системах спрямований на підвищення інклюзивності, конкурентоспроможності та економічної ефективності. Це можна використовувати для певних груп користувачів (наприклад, молоде покоління), а також компаній-користувачів (наприклад, малі та середні підприємства, Інтернет-магазини), що сприятиме залученню нових клієнтів. Тому можна стверджувати, що створення платіжних екосистем є формою підтримки малих і середніх підприємств [1; 2].

Розглянемо основи реалізації комплексного підходу до створення екосистем надання електронних платіжних послуг:

1. *Цілі*: створення інклюзивного платіжного простору; підвищення рівня конкурентоспроможності; збільшення прибутковості електронних платіжних систем.

2. *Інституціональна основа*: стратегія розвитку підприємства; функціональний менеджмент; система управління персоналом; процедури управління тощо.

3. *Напрями перетворень*: платіжні послуги; інструменти здійснення платежів; інші фінансові та нефінансові послуги; інформаційні послуги і продукти; цифрова система, інфраструктура; програмні засоби, технологічне забезпечення; інтелектуальні рішення тощо.

4. *Принципи*: поєднання глобальних трендів економічного розвитку; гармонійний розвиток з ринками, цифровою економікою та FinTech; інклюзивність, розширення можливостей людини тощо

5. *Ресурси*: інтелектуальні (включаючи напрацювання у сфері алгоритмів та програмного забезпечення), технологічні, інституціональні, інформаційні (дані), трудові, фінансові тощо.

6. *Завдання*: забезпечення більш широкого спектру послуг та продуктів, що надаються споживачам; забезпечення більших можливостей для компаній-користувачів; створення нових цінностей і конкурентних переваг; створення нових джерел прибутку.

7. *Інструменти забезпечення*: стратегія інноваційної діяльності; ринкова стратегія; програма маркетингу; тактичні та оперативні плани; методика; механізми партнерства; організаційні моделі, процедури; система стимулювання персоналу; тощо.

8. *Цільові індикатори*: кількість споживачів та інші абсолютні показники споживання різних видів послуг і продуктів; обсяг прибутку; ринкові позиції тощо.

Отже, необхідний інтегрований науковий підхід з метою розуміння сутності та напрямів розвитку платіжної екосистеми. Він поєднує сучасну мікроекономічну теорію, теорію фірми, функціоналізм, структуралізм.

До того ж, всебічне погодження всіх напрямів стратегічного та функціонального менеджменту (зокрема, операційного, технологічного, інноваційного, проектного, маркетингового, безпекового, управління персоналом, ризиками, нематеріальними активами) є також важливим для створення і розвитку платіжної екосистеми. Організаційний розвиток бізнесу та процес навчання є невід'ємною складовою її розбудови, оскільки вона пов'язана із змінами у функціональній структурі, а також із сервісною та продуктовою диверсифікацією й інтерналізацією – заміною зовнішніх процесів і структур внутрішніми, які генерує саме підприємство з метою надання нових послуг і продуктів. Диверсифікація та інтерналізація мають на меті створення нової структури набору послуг в електронній платіжній системі, нового наповнення платіжного сервісу, що формує нову диверсифіковану модель створення споживчої цінності. Диверсифікація також спрямована на освоєння додаткових напрямів ведення бізнесу, нових послуг і продуктів, впливає на ринкову стратегію та може бути різних типів, залежно від стратегії розвитку та економічного потенціалу. Проте, вона вимагає більшої ринкової активності, інноваційного маркетингу та комплексного забезпечення нового позиціонування підприємства на ринку електронних платіжних послуг. На підставі вищенаведеного, головним чином, основний механізм розбудови платіжної екосистеми обумовлений інтенсифікацією інноваційної діяльності щодо створення і надання послуг, продуктів і технологій, а також маркетингових і організаційних (управлінських) інновацій.

Нові технологічні компоненти електронної платіжної системи та освоєння працівниками нових професійних компетенцій (зокрема, щодо збору та інтелектуального аналізу даних) для

створення і надання додаткових послуг і продуктів обумовлюють нарощування функціональних можливостей електронної платіжної системи. Освоєння нових функцій електронної платіжної системи призводить до зміни існуючих підходів оцінки її ефективності, в тому числі щодо витрат, створення та розвитку платіжної екосистеми, а також нових джерел отримання доходів. З точки зору соціальної значущості ефекти платіжної системи пов'язані з формуванням нової фінансово-технологічної спільноти, збільшенням можливостей та безпеки у платіжному просторі та додатковим захистом прав споживача.

Окрім того, розвиток платіжної екосистеми створює нову платформу для бізнесу, оскільки електронні платіжні системи орієнтовані не тільки на кінцевих споживачів, але й на бізнес-користувачів (серед яких Інтернет-магазини, туристичні компанії тощо), що може розглядатись як окрема форма підтримки малого бізнесу.

Щодо функціонування платіжної екосистеми у межах індустрії PayTech, то це пов'язано із різнобічним технологічним її забезпеченням: доповнення послуг та відповідна кластеризація, виокремлення послуг і продуктів (наприклад, інвойс, переказ грошей, електронний гаманець, цифрові та криптовалюти, управління, звіти тощо), технологій-активаторів (наприклад, блокчейн, машинне навчання, штучний інтелект, криптотехнології тощо), інфраструктури (наприклад, цифрові платформи, технології кібербезпеки, технології ідентифікації тощо) та каналів просування (наприклад, веб-технології, мобільні технології, NFC-технології тощо), що обумовлює залежність її розвитку від процесу дифузії інновацій.

Необхідно враховувати, що платіжні екосистеми мають розбудовуватись відповідно до трендів розвитку індустрії FinTech, цифрової економіки та економіки в цілому. Розвиток електронних платіжних систем тісно пов'язаний із розвитком та функціонуванням електронної торгівлі та закупівель, соціальних мереж, електронних медіа та банкінгу. Це створює нові електронні кластери широкого спектру послуг (наприклад, у туризмі

інформаційні послуги диверсифікуються та вимагають впровадження електронних платіжних послуг).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Pizzi S., Corbo L., Caputo A. Fintech and SMEs sustainable business models: Reflections and considerations for a circular economy. *Journal of Cleaner Production*. 2021. Vol. 281. Article 125217. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.125217>.
2. Lv P., Xiong H. Can FinTech improve corporate investment efficiency? Evidence from China. *Research in International Business and Finance*. 2022. Vol. 60. Article 101571. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2021.101571>.

Тимошенко К. В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри підприємництва і торгівлі

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

ТОРГОВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Торгівля – це галузь, яка значно представлено економіки нашої країни та її регіонів. Частка торгівлі в ВВП України становила 13,96% у 2020 році. За 2021 рік роздрібний товарообіг підприємств роздрібною торгівлі України збільшився на 12,3% (у порівнянних цінах) проти січня-вересня 2020 року, до 746,87 млрд грн. [1].

З огляду на це галузь привертає до себе широку увагу як вчених і суб'єктів державного регулювання економіки, так і тих, хто пов'язаний з нею – працівники, роботодавці, менеджери та підприємці.

Економічна сутність та особливість торгівлі, її роль в економічній системі специфічні. Розглядаючи цю особливість, слід зауважити, що подальші міркування та висновки формуватимуться стосовно роздрібною торгівлі, що пропонує послуги забезпечення товарообігу до суб'єкта кінцевого споживання – роздрібною покупця.

Як галузь економіки торгівля створює суспільний продукт шляхом збільшення (додавання) вартості продукції, готової для кінцевого споживання. Таке збільшення вартості характеризує якість та обсяги, суспільну корисність послуг комплексної обробки продукції на торгових підприємствах.

Унікальною характеристикою цієї галузі є комплексний характер послуги роздрібною торгівлі – товарообіг. У процесах надання послуги синтезовано процеси широкого спектру: процеси упаковки, перевалки, навантаження-розвантаження, транспортування, складування, управління обсягами та асортиментом запасів, мерчандайзингу, обслуговування покупців, процеси виробничого характеру, пов'язані з виготовленням напівфабрикатів та готових продуктів та багато інших. Також крім основних процесів існують і дуже специфічні процеси маркетингової діяльності, управління персоналом, управління фінансами.

Іншими словами, роздрібний торговий процес складний, різноманітний, а тому операційна діяльність у роздрібній торгівлі генерує за допомогою додатка процесів праці значні обсяги доданої вартості, що втілюються у суспільному продукті та індикаторах його виміру – ВВП та ВВП.

Також варто зазначити, що цей складний і різноманітний процес торговельного обороту стає можливим базуючись на виробничій діяльності у галузях, які є виробниками продуктів кінцевого споживання, джерелами отримання доходів населення, адже саме до цих продуктів відбувається збільшення доданої вартості від торгової послуги. Тому в складному ланцюзі товарно-грошових відносин в економіці торгівля є не вихідною, а похідною сферою, а тому її благополуччя залежить від благополуччя виробничого сектора – промисловості та сільського господарства,

від обсягу та умов перерозподілу джерела суспільного продукту, зосередженого у зовнішньоекономічному комплексі.

Джерелом купівельного попиту та основним фактором розвитку роздрібної торгівлі виступають споживчі доходи. Причому за джерелами отримання ці доходи мають різну економічну природу: є доходи від власності, доходи від підприємництва, є доходи трудової діяльності і, нарешті, соціальні трансферти (рис. 1).

Торгівля та економіка нерозривно пов'язані, але між торгівлею та іншими секторами економіки існує інформаційний обмін, який впливає на взаємний стан цих сфер. Системну економічну динаміку прийнято вимірювати за станом показника випуску (ВВП). Загальновідомо, що дієвим фактором для економічного зростання виступають інвестиції, які розміщуються для розширення обсягів випуску в різних галузях з метою зростання обсягів випуску.

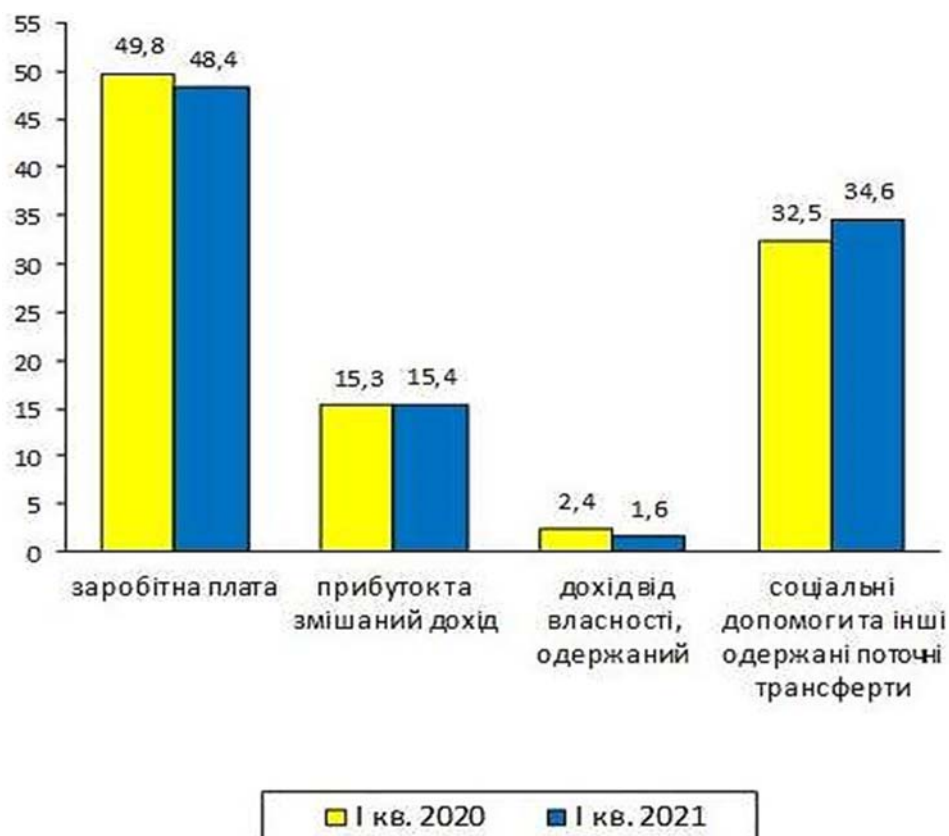

Рис. 1. Структура доходів населення України у 1 кварталі 2021 року [2]

Інвестиції забезпечують системі мультиплікативний ефект, якщо вони розміщені доцільно у виробничу базу, використання якої генерує рентабельний обіг.

Розгортання виробничої діяльності не тільки наповнює канали розподілу та завантажує пропозицією торгівлю. Розвиток виробництва стає джерелом винагороди працівників, підприємців, власників капіталу та одержувачів соціальних трансфертів. Отже, формується це джерело створення доданої вартості у торгівлі, яка допомагає освоїти збільшений попит і використати в каналах розподілу пропозицію інших галузей економіки. Таким чином, у питанні розвитку торгівлі первинним є розвиток виробничої діяльності, продукування товарів.

Очевидно, що шоки позитивного характеру торгівля може отримувати і через інформацію про зростання соціальних трансфертів, якщо держава проводить протициклічну політику і прагне запобігти падінню рівня життя населення. Але на рівні балансу попиту та пропозиції такі дії ведуть до інфляційних ефектів та «допомагають» падінню реальних доходів населення. Торгівля у такому разі стає агентом інформування системи у тому, що баланс попиту й пропозиції склався не користь пропозиції.

Реальну виробничу основу постійного зростання реальних доходів населення як джерела процвітання, в тому числі і торгівлі, може створити лише розвиток внутрішньої виробничої діяльності, економічно сприятливим наслідком якого є також зростання конкуренції. Саме конкуренція у щільному підприємницькому середовищі призводить до встановлення вартості трудових ресурсів на рівні, що забезпечує зростання реальних доходів населення.

Низько-конкурентна економіка неспроможна подолати ринкову силу роботодавця, використовує, власне, вигоди свого монопольного становища ринку праці. Адже нерозвинене конкурентне середовище – це основа для надлишку пропозиції праці порівняно з попитом. У таких обставин зростання реальних доходів населення наймовірно складне, а отже, торгівлі складно отримати шоки попиту, що шукаються, в приватному секторі.

Продуктивність і якість продукції є двома найважливішими критеріями, які тісно пов'язані з цілями будь-якої компанії, і є індикаторами її діяльності. Подібно до будь-яких інших результатів ці цілі можуть бути досягнуті тільки при добре спланованих, організованих, узгоджених і спрямованих зусиллях всіх без винятку працівників компанії, району, міста, регіону. Підвищення продуктивності та якості має стати об'єктом уваги всієї організації, в якій кожен працівник у всіх її структурних одиницях, управлінській ланці, відділах залучений у спільну справу та робить свій внесок у досягнення чітко сформульованих цілей, беручи участь у реалізації узгоджених програм та стратегічних планів.

Отже, розвиток підприємництва країни, у регіоні, на місцевому рівні вимагає, насамперед, головного – правильно організованого, ефективного управління як на державному рівні, і на муніципальному до підприємств, організацій, установ. Зрозумілий і критерій, який має бути використаний для оцінки заходів, що вживаються: зростання продуктивності, якості та конкурентоспроможності при одночасному підвищенні рівня життя населення країни. Йдеться про вибір оптимального варіанта вирішення проблеми трансформації управління.

Отже, можна сказати, що для розвитку в торгівлі та стабільного довгострокового зростання реальних доходів населення необхідний інтенсивний розвиток виробництва у внутрішніх секторах економіки в умовах постійного посилення конкуренції, всілякого сприяння засновництву комерційно успішних підприємств. Разом з тим в економіці мало отримати приріст доданої вартості, потрібна готовність економічних агентів втілити цей приріст у попит. Виникає резонне питання: а що буде далі? Якоюсь мірою на нього може дати відповідь інформація про очікування споживачів, підприємців у сфері роздрібної торгівлі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=8238d990-4596-49a9-a46293e1e770cc5f&title=RozdribnaTorgivliaZroslaDo13-1-Uberezni>.

2. Електронний ресурс. URL: <https://money.comments.ua/ua/news/economy/z-chogo-skladayutsya-i-chi-zrostayut-dohodi-ukrainciv-derzhstat679818.html>.

Ходаківський В. М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму

Поліський національний університет

м. Житомир, Україна

ЕКОНОМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ДП «РУЖИН-МОЛОКО»

Основним критерієм ефективного інвестиційного забезпечення підприємства є відносна стабільність умов зовнішнього і внутрішнього середовища а також допустимий рівень ризику, з точки зору інвесторів, для вкладення капіталу. Для кожного підприємства індивідуально визначаються можливі впливи в системі формування ризикових ситуацій реалізації господарської діяльності а також зазначаються елементи їх оцінки. За результатами проведеного аналізу було виділено низку факторів котрі безпосередньо впливають на умови інвестиційного забезпечення ДП «Ружин-молоко».

В системі даного прогнозування виділяємо наступні групи ризикових ситуацій та їх змістовну характеристику: політична: можливість зміни форм власності за рахунок політичних приналежностей та намірів місцевих органів влади щодо планів розвитку територіальних громад, особливо в напрямку розвитку сталого господарського середовища (вплив на розвиток соціальних та екологічних складових); формування перспективних стратегій розвитку країни та напрямів їх реалізації відносно розвитку світової глобалізації сталого розвитку економіки; законодавча: міра зарегульованості господарських процесів аграрних підприємств; можливості вільного виведення вкладеного капіталу; рівень та

напрямки фіскальної політики держави стосовно раціональності рівня податкових платежів; доступності виведення виробленої продукції на зовнішні ринки збуту готової продукції; розвиток регіональних програм підтримки аграрного бізнесу; запровадження нових стандартів якості продукції та стандартів у її виробництві; закордонна: загальносвітові тенденції функціонування ринків аграрної продукції, їх цінова сегментація; вподобання закордонних інвесторів відносно загальних умов вкладення капіталу в аграрне середовище з позицій його сталого розвитку; перебіг процесів санації світової економічної системи відносно існуючих економічних спадів; інфляційна: рівень знецінення національної валюти відносно цінового коливання валютних курсів; цінова політика сировинних сегментів та вартостей для можливих потужностей виробництва продукції; купівельна спроможність внутрішніх сегментів ринку та перспективи їх розвитку в середньостроковій перспективі; втрата ліквідності переробного підприємства та можливості її оновлення; екологічна: збільшення вартостей та витрат на ліквідацію шкоди завданої навколишньому середовищу господарювання; примусова модернізація технологічного процесу виробництва продукції та його переоснащення; активна участь в екологічних стратегіях розвитку територій відносно умов отримання вхідної сировини; виробнича: вартість та доступність до інноваційних технологій виробництва в порівнянні з раціональними вподобаннями інвесторів; стабільність та надійність постачальницької системи; перспективність окупності виробництва; вимоги та стандарти регіональних ринків збуту продукції; збутова: перспективи розвитку маркетингового середовища підприємства при оцінці дієвості механізмів та інструментів реклами та логістики; дії та перспективи розвитку конкурентного середовища відносно умов набуття конкурентних переваг; можливість виробництва нових видів продукції та розбудови каналів їх успішної реалізації; соціальна: наявність висококваліфікованого персоналу для забезпечення високотехнологічних умов виробництва; дієвість факторів та умов в системі розбудови сегментів ринку при стабільно зростаючому попиті на товарну продукцію підприємства;

регіональні аспекти міграції, відтворення та регенерації товарних вподобань населення [3, с. 105–108].

З метою досягнення умов сталого інвестиційного забезпечення ДП «Ружин-молоко» та враховуючи існуючі технології виробництва продукції котрі потребують використання дороговартісного обладнання з системою замкнутого циклу очищення відходів виробництва, пропонуємо модернізувати існуючу технологію виробництва наявного асортименту продукції з позиції: зменшення відходів виробництва більш як в 2,5 раза за рахунок закупівлі новітнього виробничого обладнання; підвищення рівня якості виробленої продукції за рахунок модернізації та використання нових технологій; зменшення енергозатратності виробництва за рахунок комплексної модернізації існуючої енергетичної системи підприємства. В сучасних умовах господарювання дані нововведення зможуть значно вплинути на збільшення рівня валового прибутку підприємства, скоротити витрати підприємства на утилізацію відходів виробництва та вплинути на підвищення рівня заробітної плати працівників, рівень їх професійної кваліфікації та поліпшення існуючих умов праці [1; 4].

Загальна сума капітальних інвестицій складе 19500,00 тис грн. В даному грошовому еквіваленті буде враховано витрати на закупівлю нового виробничого обладнання, пуско-налагоджувальні роботи, навчання та підвищення кваліфікації персоналу, витрати на збут продукції виробленої за новою технологією. Пропонується кардинально оновити виробничу систему ДП «Ружин-молоко» за рахунок придбання: сушильних комплексів VZDUCHOTORG (3,5 т.); вакуум-випарної установки TUBES 5.0; сироварні АТТІС (2,0 т.); гомогенізаторів ОГМ-2,5; комплексної система автоматизації виробництва з контролем якості виробленої основної та побічної продукції BERTSCH; промислому систему очищення стоків ЗІКО-2020.

Зазначений інвестиційний проект з усіма витратами на його реалізацію «під ключ» в досліджуваному підприємстві можна надати фінансово-промисловій групі Milk-UA, котра має добру репутацію на ринку продажу, монтажу та використання

виробничого обладнання аграрних підприємств та комплексного техніко-технологічного переоснащення підприємств молокопереробної сфери. Варто зазначити що процес виробництва при цьому не припиняється а лише уповільнюються окремі його виробничі процеси в залежності від втручання в технологічні аспекти виробництва під час монтажу нового обладнання [2].

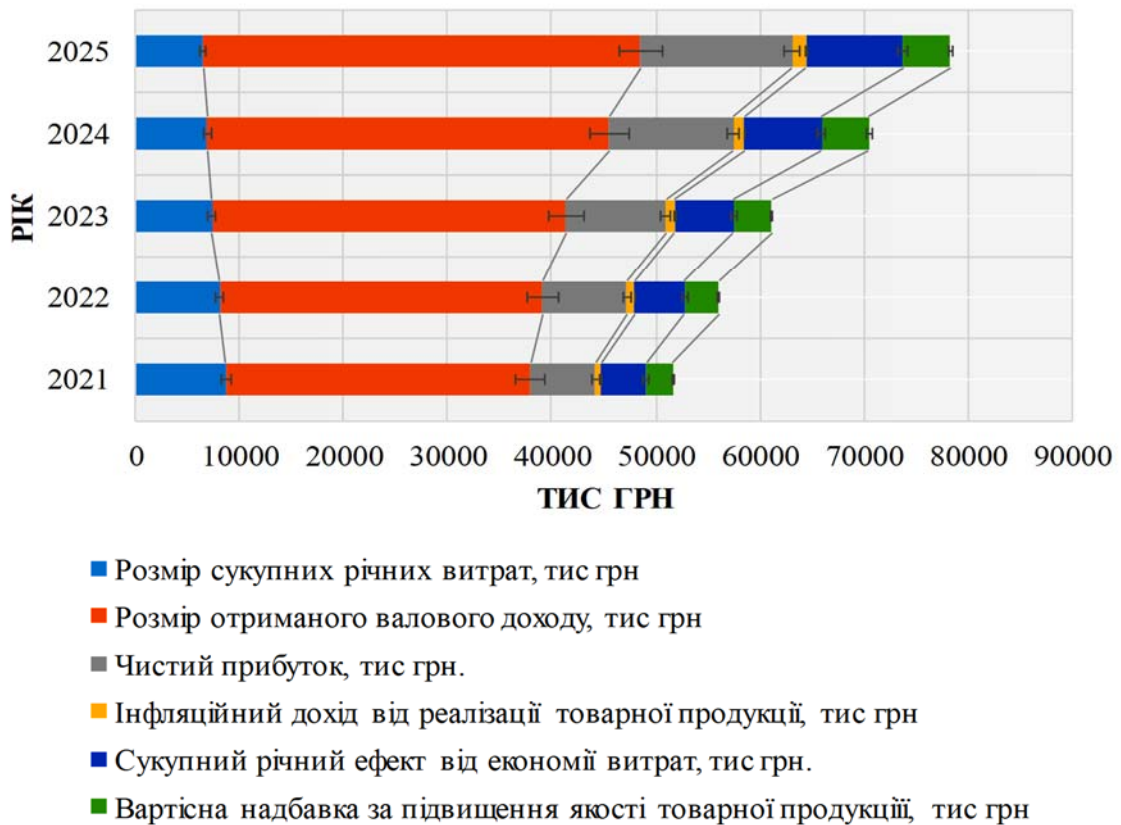

Рис. 1. Прогноз дохідності проєкту інвестиційного забезпечення сталого розвитку ДП «Ружин-молоко» в 2021–2025 рр.

Джерело: власні розробки автора

При врахуванні факторів та умов реалізації інвестиційного проєкту було визначено щорічні темпи приросту обсягів виробленої продукції при використанні організаційно-технічних аспектів модернізованої системи виробництва а також враховано низку факторів в надходженні додаткового валового доходу від реалізації товарної продукції ДП «Ружин-молоко» а також економії витрат від запропонованих заходів. Пропонуємо використовувати в розрахунках реалістичний сценарій планування доходів та витрат з

можливістю коригування умовних показників на величину виробничих ризиків (в т.ч. ризиків пов'язаних з реалізацією товарної продукції підприємства) з розмахом лінійного вирівнювання коваріації в межах 5% (рис. 1).

При аналізі кількісних показників ефективності оцінки інвестиційного проєкту рівень загальної його рентабельності складе 34,2% при сукупному чистому прибутку в розмірі 50401,7 тис грн та валовому доході 175023,6 тис грн. Варто зауважити що в структурі формування чистої продукції підприємства значну роль відіграє підвищення якості продукції та економія витрат виробництва, що додає вартості чистого доходу підприємства в розмірі 49948,2 тис грн (28,5%).

В силу дії факторів пандемії COVID-19 переважна більшість аграрних підприємств перебуває в стані підвищеного рівня ризику відносно ведення умов господарської діяльності, а реалізація виробленої продукції піддається впливу нестабільного ринкового середовища з постійно змінною кон'юнктурою що вимагає принципово нових підходів до ведення господарської діяльності, переосмислення ідеології у відношенні до соціальної та екологічної складової господарювання та ін. В перспективі розвитку аграрного бізнесу мають закладатися довгострокові альтернативи раціонального відношення до діючих економічних систем з позиції досягнення вимог світового ринку на якому реалізується вироблена продукція: висока якість з позиції екологізації виробничих процесів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балян А.В. Регіональні особливості інвестиційної діяльності в сільському господарстві. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2014. № 84 (2). С. 207–213.

2. Безп'ята І.В., Клочан В.В. Досвід інвестування аграрного сектора економіки в зарубіжних країнах. *Вісник Черкаського університету (Економічні науки)*. 2015. № 12 (345). С. 60–65.

3. Березівський П.С. Економічна ефективність виробництва сільськогосподарської продукції в аграрних формуваннях : монографія. Л, Ліга-Прес. 2015. 233 с.

4. Мельниченко О.А. Механізми реалізації інвестиційної політики держави. *Теорія та практика державного управління*. 2015. № 1 (48). С. 78–84.

НАПРЯМ 4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пугінська В. В.
аспірант

*Ужгородський національний університет
м. Ужгород, Україна*

СУЧАСНА ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Оцінка фінансового стану підприємства – складний процес, а його метою є проведення детальних досліджень за великою кількістю комплексних показників. На основі загальної оцінки фінансового стану підприємства визначають існуючі на підприємстві проблеми, узагальнюють їх, визначають напрямок вирішення та вдосконалення ситуації в цілому. На сучасному етапі, з огляду на динамічність розвитку ринкової економіки, суб'єктам господарювання необхідно своєчасно аналізувати свій фінансовий стан. Перш за все тому, що стабільне фінансове становище бізнесу є необхідною умовою не тільки для отримання економічної вигоди від діяльності, а й для можливості ефективного управління та подальшого розвитку бізнесу. По-друге, фінансовий стан, як важлива економічна ознака підприємства, впливає на його позицію у зовнішньому середовищі, оскільки стабільне фінансове становище забезпечує конкурентоспроможність та ділову співпрацю фірми.

Лісове господарство є однією з найважливіших галузей економіки України. Найбільша лісистість у Закарпатській області – 51,5% площі, або 6,86% всієї України, саме тому питання ефективності роботи лісового сектору краю є надзвичайно актуальним [2].

Аналіз рентабельності безпосередньо пов'язаний з прибутком, який отримує підприємство, і займає особливе місце в системі аналізу фінансового стану. Рентабельність характеризує прибутковість підприємства і вимірюється показниками, що відображають ефективність діяльності підприємства та різних видів його діяльності [5].

Протягом періоду 2019–2020 років (рис. 1) аналізовані показники рентабельності значно знизилися через зростання собівартості реалізованої продукції, постійними високими сумами адміністративних витрат, витрат на збут тощо, за одночасно зростаючими, але значно повільніше, сумами чистого доходу.

У 2020 році обсяги лісозаготівлі підприємствами ЗОУЛМГ становили 945,1 тис. кбм, що на 77 тис. кбм., менше, порівняно з аналогічним періодом минулого року. Чистий дохід від реалізації продукції у 2020 році зменшився на 117,3 млн грн, або на 12%, та склав 850,1 млн. грн.

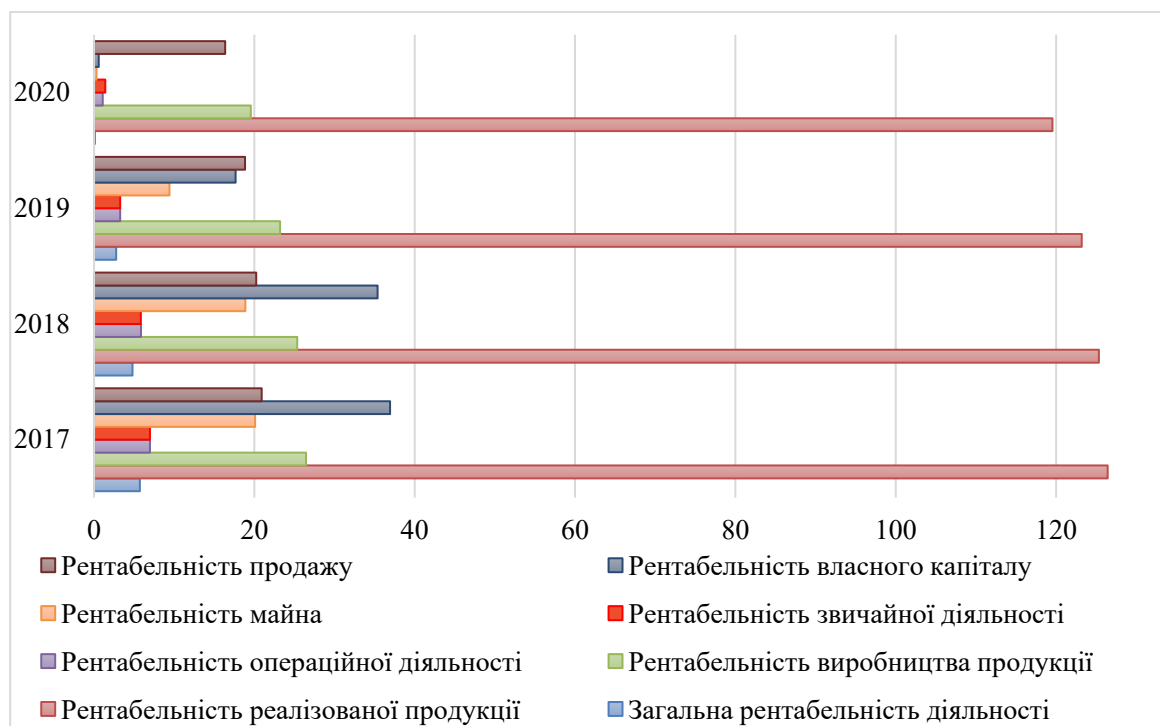

Рис. 1. Середньорічні показники рентабельності діяльності лісогосподарських підприємств Закарпатської області, 2013–2020 рр.

Джерело: розраховано та сформовано авторами на основі [1]

У 2020 р. 4 підприємства із 20 показали від’ємне значення за показником загальної рентабельності діяльності, що і стало головною причиною зниження середнього показника по галузі загалом (0,10%).

Ділова активність є складною, багатогранною і комплексною ознакою підприємства, яка характеризує його ринкову кон’юнктуру, ресурсозабезпеченість та ефективність використання наявних ресурсів, а також кінцевий результат діяльності підприємства [4].

Найкращих показників ділової активності підприємствами було досягнуто у 2017–2018 рр. (рис. 2). Зокрема, кількість оборотів виробничих запасів у 2017 р. становила 25,41 обороти, в той час як у 2020 р. – 14,78 оборотів; найбільшій кількості оборотів оборотних засобів було досягнуто у 2018 р. – 9,99 оборотів, у 2020 р. цей показник становив відповідно 6,7. Найвище значення коефіцієнта оборотності майна протягом аналізованого періоду – 4,14 у 2018 р. Також 2018 р. став найпродуктивнішим в розрізі показників оборотності кредиторської заборгованості та оборотності власного капіталу.

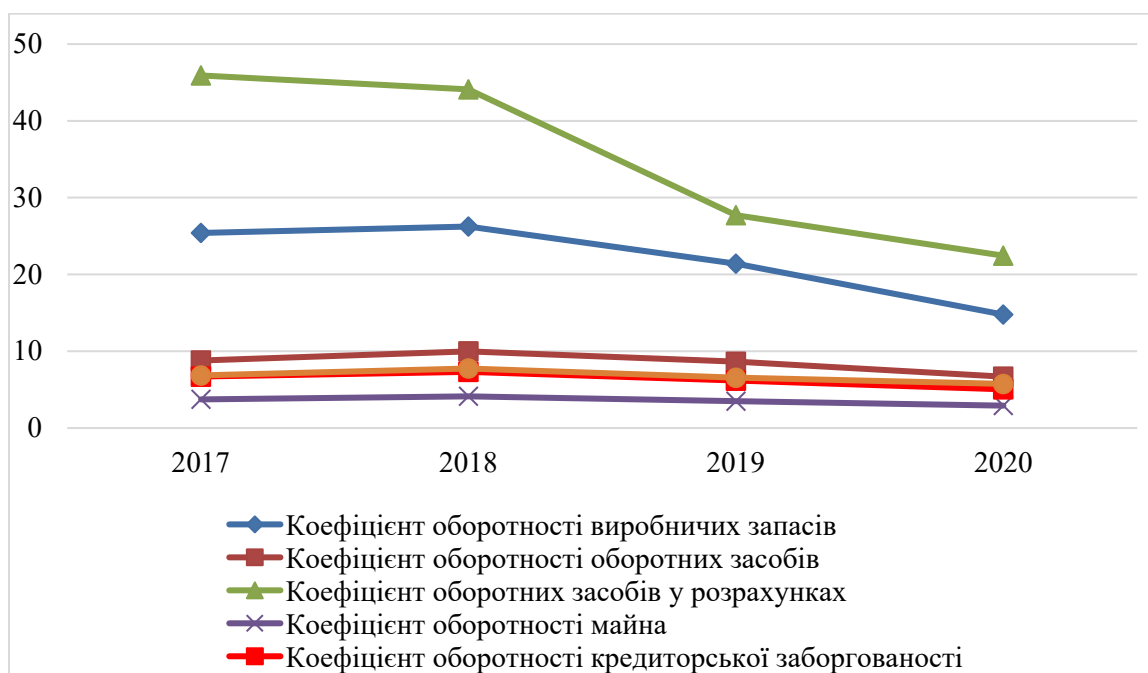

Рис. 2. Середньорічні показники ділової активності лісогосподарських підприємств Закарпатської обл., 2013–2020 рр.

Джерело: розраховано та сформовано авторами на основі [1]

2019 та 2020 роки характеризуються негативною тенденцією в показниках ділової активності підприємств галузі. Головною причиною є скорочення чистого доходу.

Останні 2 роки майже всі аналізовані показники фінансово-економічного стану демонстрували тенденцію до зниження. Лісова галузь має великий потенціал, але для підвищення ефективності його використання необхідно значно вдосконалити управління галуззю та її використання.

До основних причин зниження обсягів продажів у 2020 році відносимо: відсутність поставок на експорт, зниження попиту на продукцію з деревини на внутрішньому ринку, що призвело до зниження цін і зменшення заготівлі деревини, а також зменшення державного фінансування галузі [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зведена фінансова звітність лісогосподарських підприємств Закарпатської області. Закарпатське обласне управління лісового та мисливського господарства: веб-сайт. URL: <https://zakarpatlis.gov.ua/dostup-do-publichnoji-informatsiji/zvedena-finansova-zvitnist/> (дата звернення: 25.09.2021).
2. Інформація щодо лісистості України. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=195404&cat_id=32888 (дата звернення: 30.09.2021).
3. Лісова галузь у 2020 році: підсумки колегії. Державне агентство лісових ресурсів України: веб-сайт. URL: <https://forest.gov.ua/news/lisova-galuz-u-2020-roci-pidsumki-kolegiyi> (дата звернення: 30.09.2021).
4. Тимчишин-Чемерис Ю.В., Гвоздь С.І. Поняття ділової активності підприємства та напрями її підвищення. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*. 2017. Вип. 7. С. 161–164.
5. Хаустова І.Є., Еміров Г. Рентабельність як основний критерій оцінки рівня ефективності діяльності підприємства. *Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Херсон, 28 квітня 2020 р. Херсон : Видавництво ФОП Вишемирський В.С. 2020. С. 285–287.

НАПРЯМ 5. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Ткачик Л. П.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Козак А. Я.

студент

*Економічний факультет
Львівського національного університету
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Майнові податки є невід'ємною складовою податкових систем розвинених країн світу. Вони виступають важливим фіскальним інструментом, а також як соціально справедливий економічний регулятор розвитку країни. У системі оподаткування вони здатні забезпечити справедливий розподіл податкового навантаження між платниками податків, вмотивувати їх, як фізичних, так і юридичних осіб, до раціонального та ефективного використання власного майна.

Система майнового оподаткування в Україні за останні роки зазнала суттєвих змін, як кількісних, так і якісних. Але незважаючи на позитивні зміни у податковому законодавстві, механізм адміністрування податків на майно, їх фіскальна роль у надходженнях до бюджету на сьогодні недостатньо ефективні.

З 2015 р. було запроваджено місцевий податок на майно, до складу якого увійшли: 1) плата за землю (до 2015 р. плата за землю була загальнодержавним податком); 2) транспортний податок (було запроваджено на зміну загальнодержавного збору за першу реєстрацію транспортного засобу); 3) податок на

нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (до 2015 р. даний податок був окремим місцевим податком) [4].

Оцінити внесені зміни та подальше реформування майнового оподаткування можливо шляхом дослідження фіскальної та економічної ролі майнових податків в Україні. Фіскальна роль майнових податків у доходах до місцевих бюджетів незначна, про що свідчать дані рис. 1.

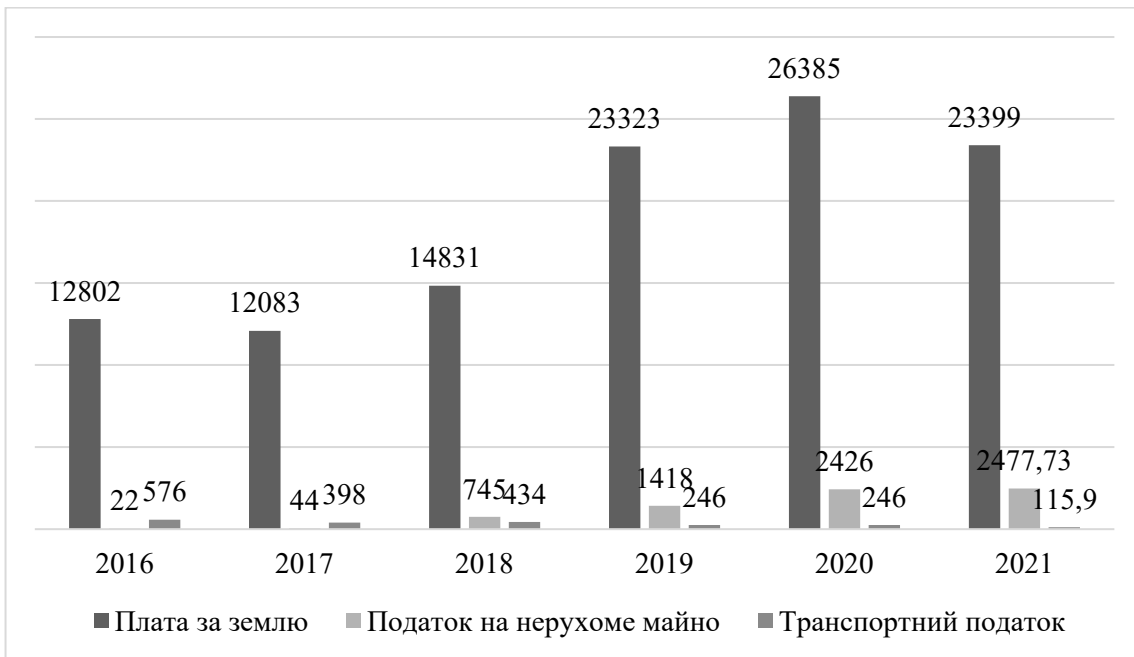

Рис. 1. Динаміка надходжень майнових податків до бюджету за 2016–2021 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [1]

Наведені дані свідчать про зростання надходжень податку на майно до місцевих бюджетів України, окрім 2017 р., що було обумовлено падінням надходжень від транспортного податку з 576,7 млн грн у 2016 році до 398,9 млн грн у 2017 році, та падінням надходжень від плати за землю з 12 802 млн грн у 2016 році до 12 083 млн грн у 2017 р.

Збільшення надходжень з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, протягом досліджуваного періоду обумовлено: зростанням розміру мінімальної заробітної плати та розширенням бази даних, необхідних для розрахунку податку, що

надаються до ДФС органами державної реєстрації прав на нерухоме майно.

Суттєве зростання надходжень податків у 2018 р. та 2019 р. обумовлено зростанням надходжень плати за землю. З даного джерела надійшло у 2018 р. 14 831 млн грн, що на 22,74% більше 2017 р. У 2019 р. надходження від плати за землю зросли на 8492 млн грн, що на 57,3% більше ніж у 2018 р.

Відносно структури надходжень плати за землю, відмітимо, що у 2019–2020 рр. продовжилася тенденція до скорочення частки орендної плати за землю та відповідного збільшення частки земельного податку. Це скорочення становило 7,33% у 2019 р., та 1,87% у 2020 р., що пов'язано з майже дворазовим збільшенням відрахувань земельного податку юридичними особами у 2019 р., та збільшенням надходжень земельного податку від юридичних осіб майже на 20% у 2020 р. [1].

Загалом, майнові податки, на жаль, не відіграють суттєвої ролі у доходах місцевих бюджетах України, про що свідчать дані рис. 2.

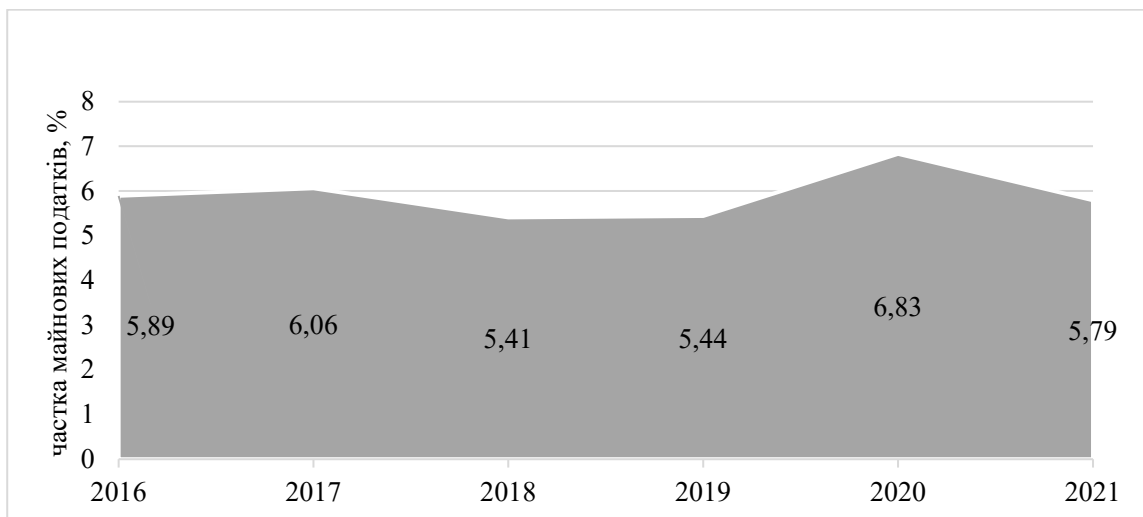

Рис. 2. Динаміка питомої ваги майнових податків у доходах місцевих бюджетів України за 2016–2021 рр., %
Джерело: побудовано автором на основі даних [1]

Відмітимо, що в середньому майнові податки складають лише 5% від загального обсягу доходів місцевих бюджетів. У той час, як майнові податки багатьох зарубіжних країн відіграють

найсуттєвішу роль у формуванні доходної частини місцевих бюджетів, питома вага яких коливається від 30% до 100% [3].

Проведений аналіз стану майнового оподаткування в Україні свідчить про необхідність реформування системи майнового оподаткування, яке може бути як стабільним джерелом надходжень місцевих бюджетів, так і важливим економічним регулятором країни. В першу чергу реформування майнового оподаткування в Україні повинно бути спрямовано на зростання його фіскальної ролі, що є дуже важливим напрямком в умовах децентралізації з врахування його соціальних, економічних та екологічних.

Отже, реформування транспортного податку в Україні повинно відбуватися за наступними напрямками:

1) розширення об'єкту оподаткування за рахунок повітряних та водних суден; 2) зміна бази оподаткування, що передбачатиме врахування не лише самого транспортного засобу, але й обсягу забруднюючих речовин, викиди яких можуть бути здійснені у навколишнє природне середовище даним транспортним засобом.

Впровадження даних змін сприятиме збільшенню надходжень до місцевих бюджетів, врахуванню екологічної складової, поступовому збільшенню обсягів фінансування природоохоронних заходів.

Реформування системи оподаткування земельних ділянок повинно бути спрямоване на:

1) вдосконалення рентного підходу, що лежить в основі розрахунку плати за землю, який визначав би економічно обґрунтовану вартість земельної ділянки, як в багатьох зарубіжних країнах;

2) перегляд пільг з земельного податку, а саме, запровадження пільг з земельного податку, щодо осіб, які застосовують природоохоронні та природо-відновлювальні заходи відносно земельних ресурсів країни.

Впровадження даних заходів сприятиме підвищенню екологічної та фіскальної ролі плати за землю.

Щодо податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, варто реалізувати наступне:

1) сформувати Державний реєстр щодо об'єктів нерухомості з метою отримання повної інформації відносно об'єктів нерухомого майна; 2) скасувати ряд податкових пільг, серед яких звільнення від оподаткування об'єктів нежитлової нерухомості, які використовуються суб'єктами господарювання малого та середнього бізнесу, що провадять свою діяльність в малих архітектурних формах та на ринках; будівель промисловості, що сприятиме зростанню фіскальної та соціальної ролі податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки [2].

Проведений аналіз фіскальної ефективності майнового оподаткування в Україні свідчить про незначну фіскальну роль майнових податків у доходах місцевих бюджетів, а також неврахування соціальних та екологічних аспектів при їх справлянні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виконання Державного бюджету України. 2016 – 2021. Річний звіт. Державна казначейська служба України. URL: <http://treasury.gov.ua>.
2. Дубровський В., Черкашин В. Як удосконалити податок на нерухоме майно в Україні? Європейський інформаційно-дослідницький центр. Київ, 2016. URL: <http://rpr.org.ua>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Податковий кодекс України – № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.

Пась Я. І.

здобувач

*Львівський національний університет
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ У БАНКІВСЬКИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ

Науково-технічна революція ХХІІІ століття призвела до глибоких системних перетворень у всьому світі. Впровадження інновацій охопило усі сфери діяльності економічних суб'єктів і сприяє розвитку економічного зростання держави, підвищенню її конкурентних позицій на міжнародному фінансовому ринку та загальних структурних зрушень в економіці, в тому числі і банківського сектору. Варто виділити, що фінансові інновації тісно пов'язані із застосуванням інформаційних технологій. Впровадження інноваційних банківських продуктів дає змогу створити нові фінансові технології, які розробляються за допомогою ІТ-технологій.

Фінансові інновації охоплюють новітні технології банківських операцій і продуктів. Під поняттям фінансові інновації необхідно розуміти розробку та впровадження нових або удосконалених фінансових інструментів, ринків й інститутів, основною метою впровадження яких є ефективних розподіл ресурсів, рентабельності, ліквідності активів, мінімізація рівня ризиковості. Саме тому, фінансовими інноваціями у банківському бізнесі є:

1) новий чи удосконалений банківський продукт, що володіє привабливішими характеристиками у порівнянні із запропонованими раніше;

2) інноваційний банківський продукт, який здатний задовольнити раніше неохоплені сегменти фінансового ринку;

3) застосування інноваційних технологій для створення банківського продукту;

4) удосконалений банківський продукт, який дає змогу задовольнити вимоги потенційного клієнта банківського бізнесу.

Світова практика виділяє основні види банківських інновацій серед яких [1, с. 10]:

- інноваційні банківські продукти у нових сегментах ринку (інвестиції в нерухомість, страховий бізнес, трастові операції та ін.);
- інновації в напрямку грошово-фінансового ринку (ринки цінних паперів, опціони, ф'ючерси та ін.);
- управління новими інформаційними технологіями;
- надання послуг фінансового посередництва, які спрямовані на зменшення операційних витрат і підвищення ефективності управління активами та зобов'язаннями (депозитні сертифікати, депозитні рахунки грошового ринку та ін.);
- нетрадиційні продукти у традиційних сегментах ринку капіталу (банківські інструменти з плаваючою відсотковою ставкою, серійні облигації, свопи та ін.);
- банківські інструменти, які мають характеристики капіталу і позикових коштів (сертифікати інвестицій, облигації та ін.).

Сучасний стан вітчизняної банківської системи дає змогу виділити основні аспекти, які впливають на інноваційний розвиток банківського бізнесу [4, с. 70]:

- 1) підвищена конкуренція зі сторони банківського і небанківського секторів;
- 2) нестабільні умови на міжнародному фінансовому ринку;
- 3) вплив глобалізаційних процесів на світовий фінансовий ринок та ринок банківських послуг.

Сьогодні інноваційні банківські продукти, які ще вчора не були інноваційними (мобільні, транскордонні, онлайн) платежі та електронні гарантії користуються великим попитом на фінансовому ринку. Проте, особливий потенціал впровадження фінансових інновацій експерти бачать у просуванні блокчейн-технологій з використанням криптовалют. Основними перевагами створення й використання фінансових інновацій на рівні простого користувача є економія часу, позбавлення від фізичної участі у банківських процесах, що гарантує фінансову безпеку діяльності, враховуючи,

що сучасні фінансово-інноваційні банківські продукти захищені надсучасними засобами електронного захисту.

Новим етапом розвитку банківського бізнесу повинно стати розширення складу фінансово-інноваційних банківських продуктів, підвищення їх якості та розширення спектру надання, підвищення ефективності в довготерміновій перспективі і реалізації клієнто-орієнтованого підходу. В сучасних умовах господарювання розробка та практична реалізація фінансових інновацій у банківському бізнесі є найбільш актуальною темою й потребує глибокого, ґрунтовного дослідження теоретичних і практичних аспектів фінансових інновацій, детального вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду, а отриманні знання необхідно застосувати на практиці для модернізації та організації розвитку банківського бізнесу і як наслідок фінансового та реального секторів економіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буковинський С.В. Забезпечення цінової стабільності і мінімізація системних фінансових ризиків. *Вісник Національного банку України*. 2014. Вип. 11. С. 5–13.
2. Дроботя Я.А., Бражник Л.В., Дорошенко О.О. Діджиталізовані інновації банківського бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 23. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/10385/1/157%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-151-1-10-20210302.pdf> (дата звернення: 08.02.2022).
3. Кузнєцова М.А., Гуйгова Ю.І. Розвиток та впровадження інноваційних банківських послуг в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/52.pdf (дата звернення 07.02.2022).
4. Мишина А.А. Фінансові інновації: класифікації та види. *Державний аудит: Право. Економіка*. 2017. Вип. 2. С. 68–71.

Петик М. І.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Радух О. О.
студентка

*Економічний факультет
Львівського національного університету
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Сьогодні передумовою сталого економічного розвитку України є стан її фінансової безпеки. Неможливо вирішити економічні проблеми, що стоять перед країною, без забезпечення фінансової безпеки держави на усіх рівнях управління. Існування сильної держави забезпечується достатністю трудових, матеріальних та фінансових ресурсів. Необхідна кількість фінансових ресурсів у країні є визначальним важелем, оскільки надає змогу органам влади та місцевого самоврядування проводити ефективні заходи з управління економікою, адже фінансові ресурси є “двигуном” будь-якої економічної системи.

Питаннями дослідження стану фінансової безпеки України, визначення тенденцій і закономірностей її розвитку займалися такі вітчизняні науковці: О.Барановський [1], Н. Винниченко, Б. Губський, Н. Кравчук, В.Михайлюк [2], О. Підхомний [6], В. Приходько, Г. Смоквіна [5], Л. Яструбецька тощо.

Метою даної роботи є узагальнення теоретичних аспектів щодо визначення особливостей фінансової безпеки держави у сучасних економічних умовах як економічної категорії та економічного процесу.

Тлумачення терміну «фінансова безпека» досить часто можна зустріти в роботах науковців, які досліджували дане питання. О. Барановський [1] говорить, що фінансова безпека – це важлива

складова частина економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери України, яка відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових і золотовалютних резервів, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин, стан фінансових потоків в економіці, що характеризується збалансованістю і наявністю апробованих механізмів регулювання і саморегулювання.

В. Михайлюк [2] розглядає фінансову безпеку як ступінь захищеності фінансових інтересів; рівень забезпеченості суб'єктів усіх рівнів управління фінансовими ресурсами; стан складових фінансового ринку; стан фінансових потоків в економіці, що дозволяє вважати її одним з найважливіших системоутворюючих елементів економічної безпеки держави.

Існують також підходи, згідно яких фінансову безпеку розглядають як складову економічної безпеки, що складається з певних функціональних рівнів, і фінансовий рівень є головним та вирішальним [3]. Водночас, існуючі підходи до визначення суті поняття «фінансова безпека» характеризуються неоднозначністю у трактуванні характеристик, властивостей та елементів, у розумінні її змісту, співвідношення об'єктивних та суб'єктивних сторін. Адже фінансова безпека – це складне явище, яке має цілий ряд причин і наслідків. Виділимо внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці держави (табл. 1).

Питання фінансової безпеки посідають важливе місце у системі економічної безпеки України. Щоразу з'являються нові фінансові проблеми для України, адже сучасна національна фінансова система трансформується паралельно із розвитком економіки та системи державного управління. Залежність усіх аспектів національної безпеки країни від її фінансової безпеки дуже проста: відсутність фінансових коштів призводить до недофінансування часом найбільш невідкладних потреб у різних сферах економіки і становить загрозу національній безпеці. Безумовно, загострення

загроз щодо інших аспектів національної безпеки впливає на рівень фінансової безпеки.

Таблиця 1

Внутрішні і зовнішні загрози фінансовій безпеці

Загрози фінансовій безпеці держави	
Внутрішні	Зовнішні
<ul style="list-style-type: none"> - неефективне регулювання фінансової сфери; - недостатній рівень золотовалютних резервів; - зниження інвестиційної та інноваційної активності; - неефективність податкової системи та масове ухилення від сплати податків; - низький рівень бюджетної дисципліни і бюджетний дефіцит; - значні розміри сукупного державою боргу; - нерозвиненість фінансового та страхового ринків; - недосконалість організаційно-правового, адміністративного регулювання фінансових відносин; - критичний стан ринку державних цінних паперів; - політична нестабільність; - тінізація і криміналізація економіки, нелегальний відтік капіталів за кордон тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> - невідповідне зовнішньоторговельне сальдо; - втручання міжнародних фінансових організацій у національну фінансово-кредитну сферу; - фінансова залежність національної економіки від зовнішніх джерел; - нераціональне використання зарубіжних кредитів; - зростання зовнішнього боргу; - активна участь іноземного капіталу у тіньовій економіці тощо.

Джерело: складено автором на основі [5]

Варто зауважити, що на стан фінансової безпеки впливають внутрішні та зовнішні чинники. Фінансова криза в Україні у 2014 році мала негативний вплив на фінансову систему України і зумовила впровадження відповідних антикризових заходів. Окрім зовнішніх, до ключових внутрішніх чинників відносять також значні фінансові витрати пов'язані з російською агресією та військовими діями на сході України.

Однак, на даному етапі економічного розвитку України, фінансова безпека країни все більшою мірою потерпає від дії зовнішніх загроз, виникнення яких спричинено такими чинниками [3]:

- стрімкі процеси інтернаціоналізації та глобалізації світового господарства;
- обмеженість доступу до зарубіжних фінансових ринків;
- різноманітність фінансових інструментів і високий рівень їх динамізму;
- надмірна залежність національних економік від міжнародних кредитів;
- підвищення конкуренції між державами, використання стратегій «завоювання» могутніми державами по відношенню до менш розвинутих країн світу;
- виникнення загрозливих кризових тенденцій світової фінансової системи, нездатність міжнародних фінансових інститутів та наднаціональних організацій їх контролювати та попереджувати.

Сьогоднішній вплив розвитку світового господарства та глобалізаційних процесів на вітчизняну економіку необхідно враховувати при оцінюванні, прогнозуванні і попередженні проявів як внутрішніх, так і зовнішніх загроз фінансовій безпеці країни.

Узагальнюючи наукові дослідження, на наш погляд, найбільш пріоритетними заходами щодо зміцнення фінансової безпеки України повинні бути [5]:

- розробка поетапної стратегії скорочення бюджетного дефіциту за рахунок нарощення власного доходного потенціалу;
- зменшення зовнішнього боргу України шляхом прямого зменшення чистих зовнішніх запозичень уряду та погашення довгострокових запозичень реального сектору економіки;
- забезпечення потреб економічного зростання країни шляхом розробки та впровадження виваженої грошово-кредитної політики, стабілізації рівня національної грошової одиниці, зниження рівня інфляції;
- припинення відтоку капіталу за кордон за допомогою створення сприятливих умов для репатріації вивезеного капіталу;
- оптимізація структури золотовалютних резервів шляхом нарощення в них частки золота.

В Україні використовують наступні шляхи вдосконалення системи фінансової безпеки: встановлення меж іноземної участі в капіталі вітчизняних організацій; галузеві обмеження (обмеження або заборона доступу іноземних інвестицій у галузі, які визнані особливо важливими для економічного та соціокультурного розвитку держави); заходи щодо кампаній, що здійснюють обмежувальну ділову політику, що спотворює умови конкуренції; вимоги у сфері виробництва, використання місцевих компонентів, передачі технологій тощо; розробка дієвих систем контролю залучення і використання коштів іноземних запозичень [5].

Головне завдання держави у забезпеченні фінансової безпеки полягає у створенні економічного, політичного та правового середовища, яке б сприяло розвитку підприємств. Все це повинно супроводжуватися реалізацією низки заходів для підтримання фінансової безпеки, що має на меті підвищення добробуту українського народу та створення економіки, яка б ефективно функціонувала у державі в умовах глобалізації.

Отже, формування основ економічної могутності держави, створення ефективної системи соціального захисту населення, забезпечення обороноздатності, підвищення добробуту громадян та вирішення низки актуальних соціально-економічних проблем неможливо без надійної фінансової безпеки. Безпека фінансів є ключовим чинником стабільності економіки, сталого розвитку і відноситься до пріоритетів діяльності Уряду. Саме стан фінансової безпеки є одним із основоположним чинником незалежності України за сучасних умов господарювання. Адже, як відомо, без належного забезпечення фінансової безпеки держави неможливо вирішити економічні проблеми, які є в державі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). Київський національний торговельно-економічний університет. Київ : КНТЕУ, 2004. 760 с.
2. Михайлюк В. Еволюція поняття фінансова безпека держави в глобальних умовах розвитку. *Ефективна економіка*. 2014. № 9.

3. Вайзер Д. І. Концептуальні підходи щодо сутності та методів оцінки фінансової безпеки. *Ефективна економіка*. 2014. № 12.
4. Смоквіна Г. А. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної безпеки України. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 3 (13). С. 30–36.
5. Сухоруков А. І. Проблеми фінансової безпеки України: [монографія]. Київ : НІПІБ, 2005. 140 с.
6. Гетманенко О. Сучасний стан та тенденції розвитку фінансової безпеки України в умовах триваючої глобалізації світового господарства. 2020. № 13–14. С. 40–49.
7. Фінансова безпека України в умовах глобалізації : монографія / О.М. Підхомний; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів : Сполом, 2012. 356 с.

Яструбецька Л. С.

кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Львівський національний університет

імені Івана Франка

м. Львів, Україна

МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ФІНАНСОВИМ ЗЛОЧИНАМ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Пандемія Covid-19 зумовила виникнення нового формату виконання службових обов'язків персоналом суб'єктів підприємства – дистанційно, що, своєю чергою, зумовлює зростання загроз їх фінансовій безпеці через важкість здійснення контролю за посадовими зловживаннями. Крім того, економічна криза, спричинена карантинними обмеженнями, погіршила фінансове становище багатьох працівників, що підвищує ризик виникнення службових злочинів зі сторони персоналу із деструктивними сутнісними характеристиками.

Питання фінансової безпеки як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів підприємства досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема О. Ареф'єва, О. Барановський, І. Бланк, З. Варналій, О. Власюк, О. Гривківська, А. Єпіфанов, М. Єрмо-

шенко, М. Камлик, О. Колодізев, М. Крупка, О. Підхомний, Б. Пшик та інші. Водночас на сьогодні ще не достатньо вивченими залишаються методи протидії фінансовим шахрайствам, вчинені працівниками суб'єктів підприємництва, що обґрунтовує актуальність дослідження даної проблематики з метою попередження та уникнення цього деструктивного явища в практиці ділових одиниць в Україні.

За результатами Всесвітнього дослідження економічних злочинів та шахрайства, проведеного PwC Україна у 2020 р., 51% українських організацій постраждали від випадків економічних злочинів та шахрайства впродовж останніх двох років порівняно з 48% у 2018 році. До п'ятірки найбільш поширених видів економічних злочинів і шахрайства входять такі [1]:

- незаконне привласнення майна – 47% респондентів;
- хабарництво та корупція – 47%;
- шахрайство з боку клієнтів – 31%;
- кіберзлочини – 31% респондентів;
- шахрайство у закупівлях – 31%.

Крім того, 9% респондентів зазначили, що збитки їхніх організацій досягли більше 1 млн дол. США (див. рис. 1).

Фінансові шахрайства та помилки, вчинювані працівниками призводять не лише до матеріальних збитків, а й до інших вагомих негативних наслідків для діяльності суб'єктів підприємництва, зокрема таких:

- зниження конкурентної позиції ділової одиниці на ринку;
- витік конфіденційної фінансової інформації;
- проблеми у взаємовідносинах із суб'єктами економічного оточення;
- завдання шкоди репутації суб'єкта підприємництва;
- банкрутство;
- рейдерські атаки.

З метою протидії поширенню фінансових злочинів на підприємствах необхідно вчасно здійснювати заходи щодо їх вчасного виявлення. Серед основних методів розкриття фінансового шахрайства у 2020 р. було встановлено такі (див. рис. 2).

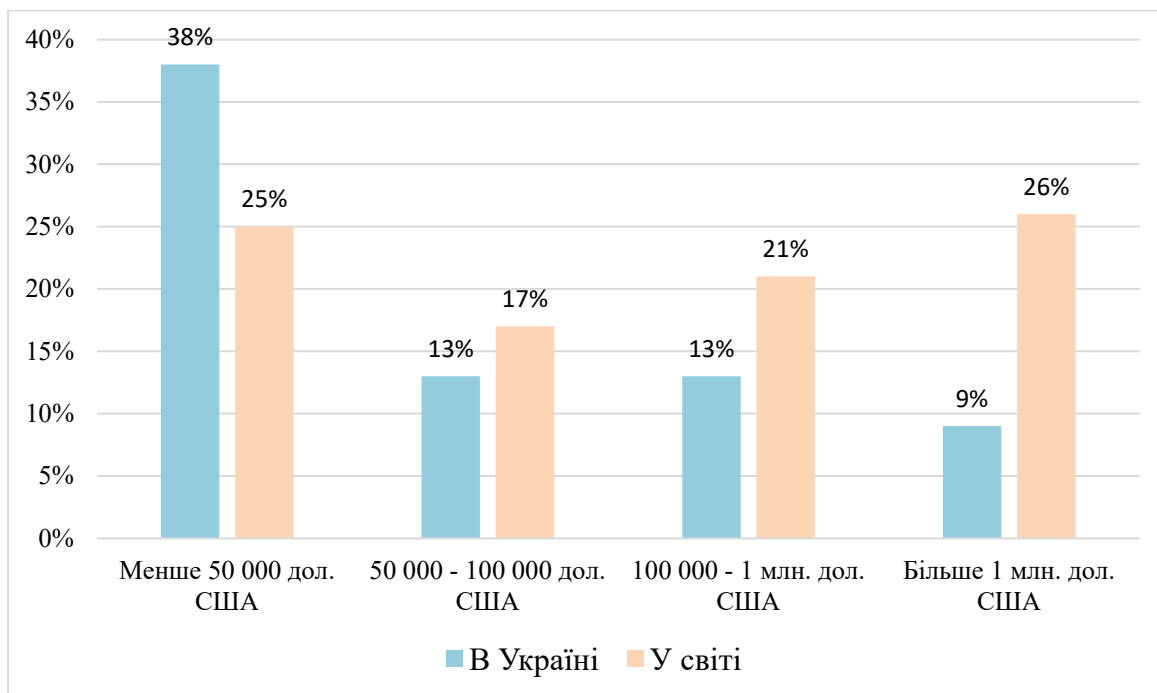

Рис. 1. Сума прямих збитків, яких зазнали українські та іноземні організації, дол. США у 2020 р. [1]

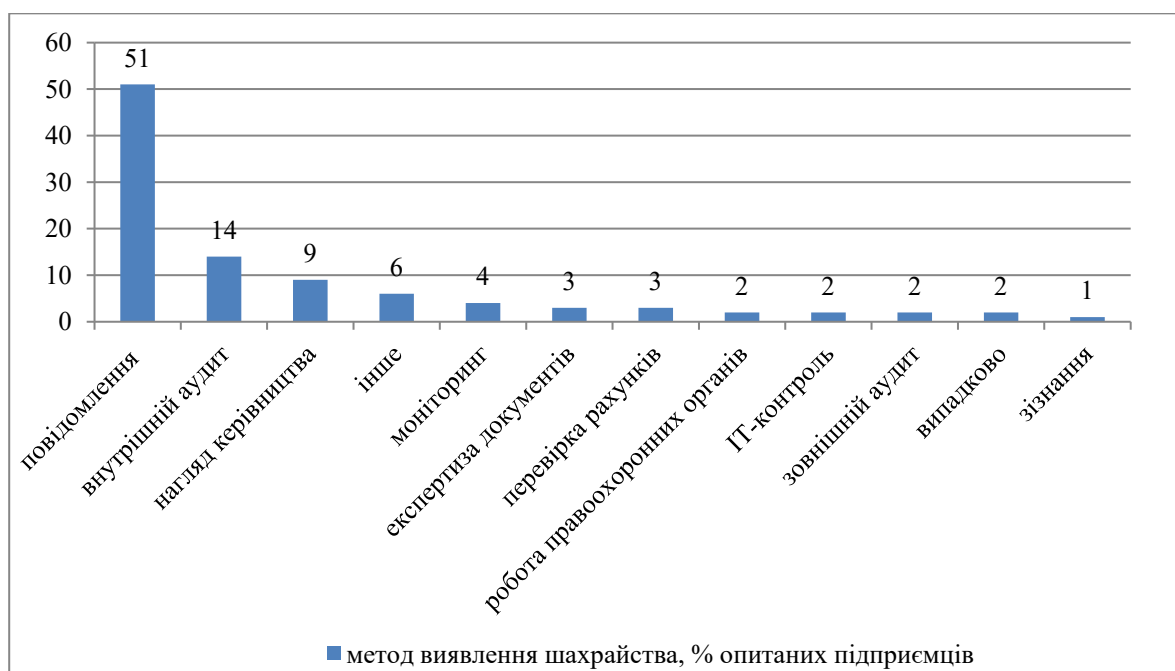

Рис. 2. Методи виявлення шахрайства в підприємницькій діяльності у 2020 р. [2]

До найбільш ефективних методів боротьби з фінансовим шахрайством у підприємницькій діяльності належать зовнішній та

внутрішній аудит, наявність Кодексу корпоративної поведінки, нагляд керівництва та сертифікація фінансової звітності (див. рис. 3).

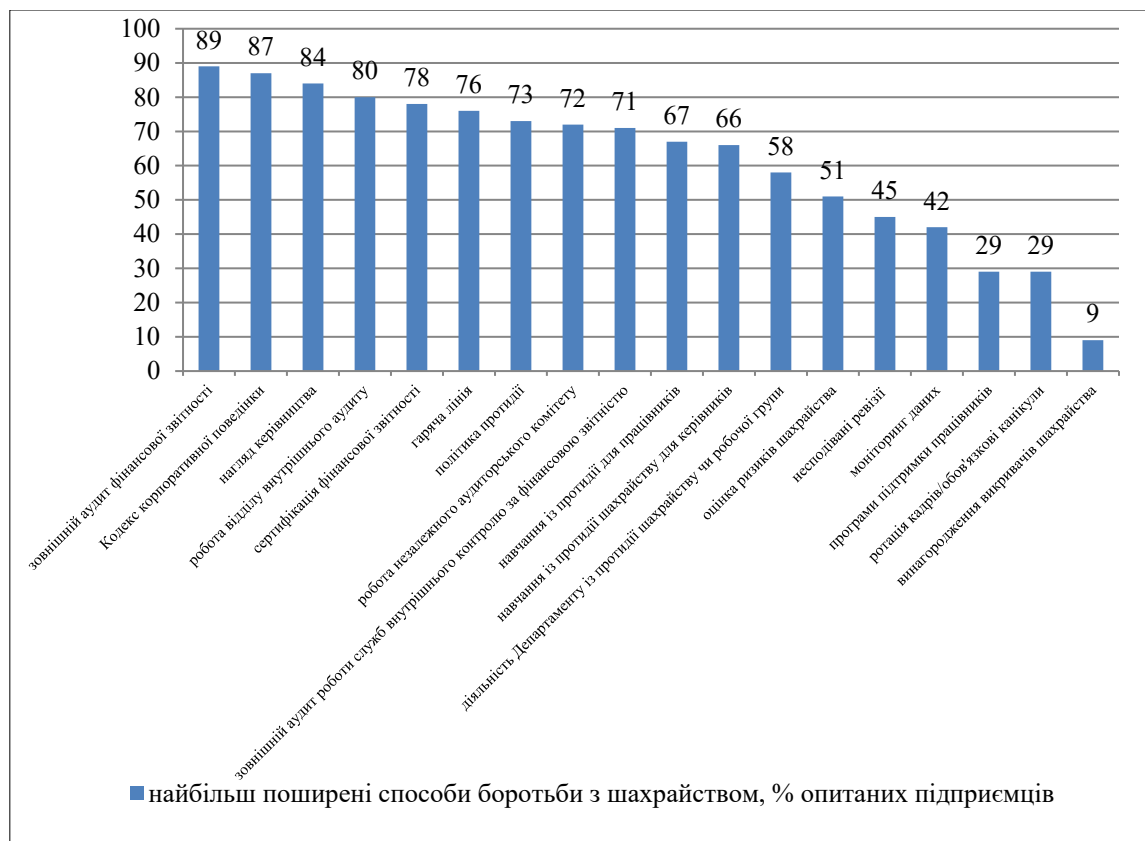

Рис. 3. Найбільш поширені способи боротьби з шахрайством у 2020 р. [2]

Атмосфера шахрайства та недовіри зумовлює додаткові витрати на функціонування різноманітних систем моніторингу та контролю за ймовірними зловживаннями працівників суб'єкта підприємництва. Водночас такі системи в деяких випадках можуть суттєво скоротити економічні збитки та нематеріальні втрати, зокрема зниження морального духу компанії та рівня його ділової репутації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства у 2020 р. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2020/economic-crime-survey.html> (дата звернення: 23.12.2021).
2. Глобальне дослідження щодо професійного шахрайства та зловживань у 2020 р. URL: <https://www.acfe.com/report-to-the-nations/2020> (дата звернення: 10.12.2021).

НАПРЯМ 6. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Дзярик А. С.
здобувач вищої освіти

*Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ

Облік та контроль праці та її оплати є частиною системи управління підприємства, що дозволяє регулювати та координувати порядок розподілу та використання грошових коштів на оплату праці працівників. Система обліку та контролю праці та її оплати спрямована на формування та оптимізацію бюджету оплати праці працівників підприємства, скоординовану відповідно до довгострокових та короткострокових цілей. Виявлення кількісних та якісних ознак зміни показників обліку та контролю праці та її оплати забезпечує керівників підприємства інформацією, яка необхідна для стратегічного планування та бюджетування фонду оплати праці працівників підприємства; для коригування управлінського впливу на організацію праці та виплати винагороди працівникам.

Ведення бухгалтерського обліку супроводжується складною кропіткою роботою, що включає значу кількість операцій, обчислювальних дій, а також підготовку документів та формування бухгалтерської звітності. При великому обсязі операцій не виключені арифметичні чи документальні помилки. А при ручному обліку наявність таких помилок практично не уникнути.

Можемо констатувати, що ручний облік відходить у минуле. Навіть фізичні особи-підприємці та малі підприємства зводять до мінімуму ручні операції та автоматизують бухгалтерські процеси. Спрощені форми автоматизованого обліку, автоматизація з

використанням програм MSExcel, MSAccess, вбудованих таблиць дозволяють знизити обсяг ручної праці бухгалтера. Ринок пропонує безліч продуктів для цих цілей – від простих безкоштовних програм для розрахунку податків і заповнення податкових декларацій до цілих ERP-систем для автоматизації всіх бізнес-процесів компанії.

Автоматизація системи ведення бухгалтерського обліку дозволяє упорядкувати та оптимізувати практичне ведення бухгалтерського обліку. Щоб скоротити час на обробку первинної документації, формування виписок, довідників, бухгалтерських звітів, а також мінімізувати можливість помилок у даних документах.

Наступною перевагою використання автоматизованої системи бухгалтерського обліку є оптимізація кількості інформації без втрати її якості. Комп'ютерні технології дозволяють за короткий проміжок часу обробляти велику кількість інформації, що впливає на ефективність прийнятих на основі цієї інформації рішень.

Також слід зазначити про зниження кількості помилок в бухгалтерському обліку з використанням вбудованих алгоритмів внутрішнього автоматизованого контролю бухгалтерських даних. Завдяки визначеним алгоритмам, вбудованим в інформаційну систему, можна отримати ряд найважливіших контрольних співвідношень.

Автоматизація бухгалтерського обліку дозволяє підвищити забезпечення інформаційних систем різних суб'єктів, а також розподіл інформаційної бази. Комп'ютерні технології забезпечують простий і доступний спосіб передачі звітних даних від організації до контролюючого органу, що дозволяє уникнути штрафів за несвоєчасну подачу відповідної звітності. Великі підприємства, що мають складну організаційну структуру, отримують можливість синхронізувати різні дані, що дозволяє підвищити економічність та оперативність обліку.

Виходячи з наведених пунктів, можна зробити висновок, що автоматизація бухгалтерського обліку дозволяє підприємству оптимізувати трудовозатрати бухгалтерів і виключати появу помилок.

Окупність витрат, понесених на автоматизацію розрахунків по оплаті праці, значною мірою забезпечується шляхом зменшення

трудомісткості обліку і контролю, що стає можливим при економії витрат на заробітну плату персоналу обліково-фінансових служб підприємства та відповідних нарахувань на фонд оплати праці.

Автоматизована система управління витратами на оплату праці здатна автоматизувати облік витрат на оплату праці, аналіз трудових затрат, систему передачі та обробки інформації, підвищити оперативність прийняття управлінських рішень, при цьому забезпечуючи захист даних від розголошення та викривлення. Передача інформації від одного суб'єкта до іншого здійснюється за допомогою електронної пошти, інтерактивних каналів передачі інформації з дотриманням комерційної таємниці та доступом осіб, визначених відповідними внутрішніми документами підприємства. Це дає можливість проводити в інтерактивному режимі виробничі наради, залучати працівників до виконання своїх функцій, не відволікаючи їх від роботи, скорочуючи шлях їх переміщення.

Використовувані автоматизовані системи управління обліку розрахунків по оплаті праці повинні узгоджуватися з іншими видами та системами обліку, такими як управлінський, фінансовий, статистичний та ін.

Таким чином, автоматизація системи обліку розрахунків по оплаті праці персоналу має важливе практичне значення для будь-якого підприємства, оскільки їй притаманні наступні переваги:

- скорочується трудомісткість обліково-аналітичного процесу;
- знижується рівень загрози виникнення помилок і розходжень в обліку та аналізі;
- зменшується необхідність залучення зовнішніх аудиторів та ін.

Не можна оминати увагою і той факт, що у сучасному світі цифровізація активно впливає практично на всі сторони життя суспільства, трансформуючи повсякденне життя та роботу безлічі людей. З одного боку, комп'ютери та інформаційні технології сприяють збільшенню продуктивності праці висококваліфікованих працівників, які вирішують нерутинні завдання. Зайнятість таких працівників розширюється, а рівень їх оплата праці підвищується. З іншого – скорочується кількість робочих місць та зменшується заробітна плата тих, хто виконує рутинні операції, що легко

піддаються автоматизації. Як правило, це працівники, які охоплюють середні рівні професійної ієрархії. Одночасно спостерігається підвищення попиту на працівників у професіях, що передбачають особисті контакти з клієнтами і практично не піддаються комп'ютеризації. У цій групі багато професій, що належать до сфери персональних послуг і не вимагають високого рівня кваліфікації.

Застосування нових технологій у бухгалтерському обліку безпосередньо впливає на швидкість та якість операцій, дозволяє знизити людський фактор і, відповідно, зменшити кількість помилок та сформувати позитивну репутацію компанії. Роботизація дає можливість оптимізувати та автоматизувати облікові процеси. Класичні приклади роботизації бухгалтерських операцій з відповідним ефектом оптимізації – це рознесення виписок за рахунками в програмі бухгалтерського обліку, обробка первинних документів і заведення (реєстрація) документів для проведення бухгалтерських операцій. Якість роботизації обробки документів залежатиме від того, наскільки формалізованим і стандартизованим є форми первинних документів.

Таким чином, впровадження цифрових технологій на всіх рівнях економіки, включаючи розробку нормативно-правової бази та створення умов для застосування, зачіпає більшість сфер діяльності.

Сфера бухгалтерського обліку, є однією з найбільш консервативних, вимагає особливого підходу і розробок з цього питання. Необхідно навчати бухгалтерів, активно впроваджувати цифрові технології на підприємствах, розробляти відповідну нормативно-правову базу, вирішувати проблеми, що виникають в процесі її впровадження.

Кожухар В. В.
аспірантка кафедри бухгалтерського обліку
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця, Україна

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ САДІВНИЦТВА

Галузь садівництва – важливий сектор національної економіки країни, метою якого є забезпечення потреби населення продукцією садівництва за доступними цінами. Порівняно з іншими галузями перед садівництвом постають складніші завдання не лише в необхідності виробити продукцію, але і зберегти її в повному обсязі, переробити у високоякісні продукти харчування [1, с. 178].

Нинішній процес продуктивного функціонування сільського господарства, зокрема галузі садівництва, визначається не лише обсягами виробництва продукції, але більшою мірою, її реалізацією на продовольчому ринку та ступенем задоволення потреб споживачів. Головної уваги набувають питання активізації розвитку підприємств галузі садівництва в результаті формування відповідної маркетингової стратегії.

На думку Балабанової Л.В., маркетингова стратегія – це основні напрями зосередження зусиль, філософія бізнесу підприємства в умовах маркетингової організації. Маркетингові стратегії мають орієнтувати підприємство на максимальну та своєчасну адаптацію діяльності до динамічного маркетингового середовища для досягнення їх стратегічних цілей [2, с. 14].

Правдюк Н.Л. зазначає, що розробка маркетингової стратегії є однією із важливих передумов успішного ведення господарської діяльності та мінімізації ризиків зовнішнього і внутрішнього середовища, оскільки дає усвідомлення того, як дослідити ринкові можливості підприємства, як провести відбір цільових ринків, як сформулювати ефективну цінову та збутову політику, як розробити

ефективний комплекс маркетингу й успішно втілювати маркетингові заходи в практичну діяльність [3, с. 112].

Процес впровадження маркетингової стратегії на підприємствах-виробниках продукції садівництва повинен проходити поступово за допомогою наступних стадій, що зображені на рис. 1.

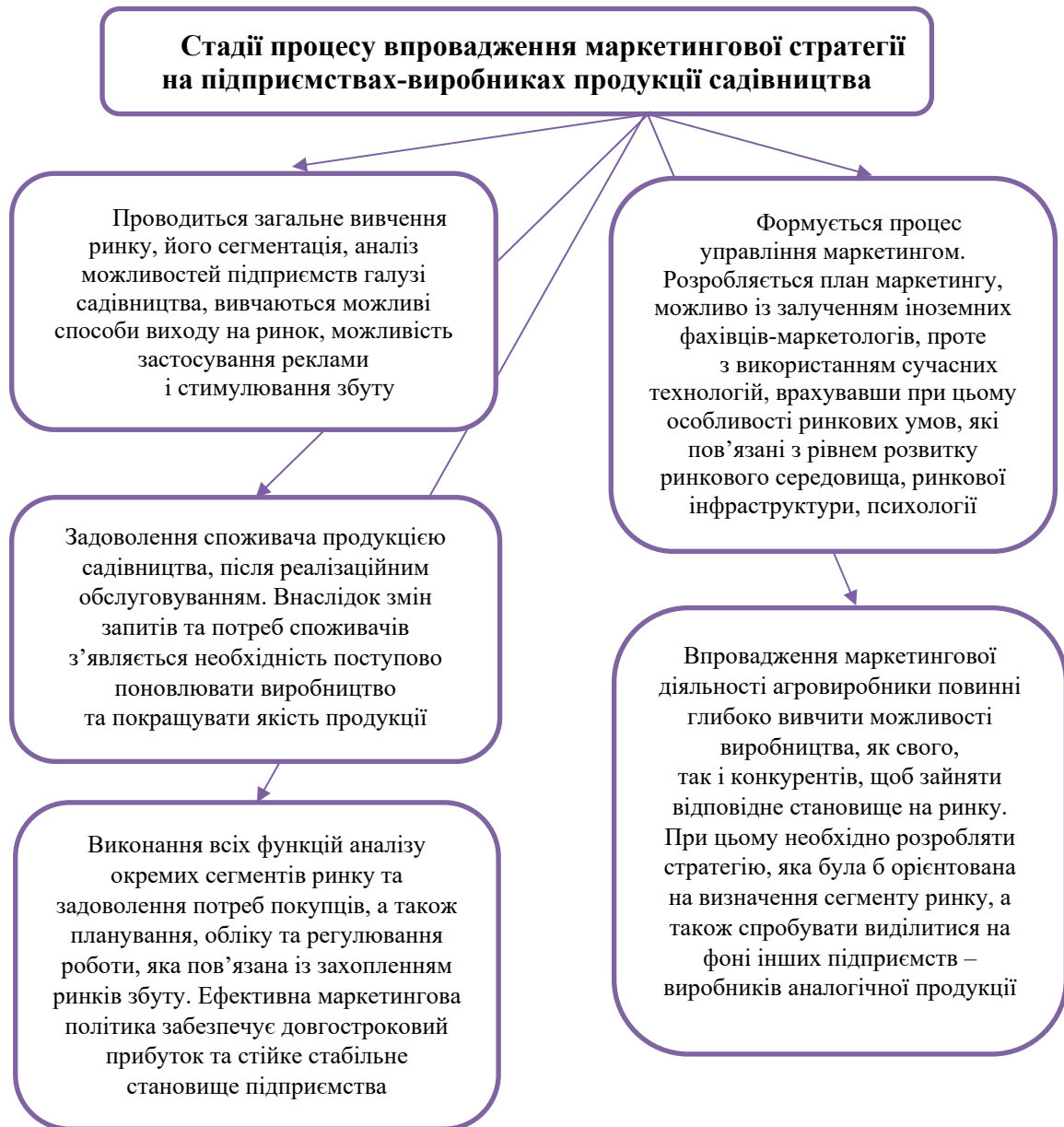

Рис. 1. Стадії процесу впровадження маркетингової стратегії на підприємствах-виробниках продукції садівництва

Джерело: сформовано автором на основі [5, с. 158]

Тому, забезпечити ефективну роботу підприємств-виробників продукції галузі садівництва можливо лише за умови впровадження маркетингової стратегії у практичну діяльність.

Маркетингова стратегія підприємств садівництва реалізується на основі пріоритетів місії підприємства з урахуванням умов ринкової кон'юнктури [4, с. 193].

Роль маркетингової стратегії на підприємствах садівництва полягає в системному вивченні ринку, визначенні та виявленні новітніх технологій і технічних новинок, сприянні прискоренню впровадження їх у виробництво, задоволення потреб кінцевого споживача з метою завоювання частки ринку та зміцнення своїх позицій на ньому. Низький рівень ефективності, відсутність дієвих стимулів в агробізнесі, значні структурні диспропорції, диспаритет цін на продукцію садівництва роблять особливо актуальним розвиток теорії і технології продовольчого маркетингу, забезпечення ефективності і конкурентоспроможності продукції [5, с. 156].

Варто зазначити, що для покращення та прискорення розвитку підприємств галузі садівництва важливим є вибір ефективної системи маркетингових досліджень, що слугувало би базою для розвитку маркетингового підґрунтя ведення бізнесу.

Отже, стратегічними напрямками розвитку маркетингової діяльності підприємств галузі садівництва, можна виділити наступні:

- впровадження на законодавчому рівні вжити заходи, які передбачають фінансову підтримку виробників продукції садівництва (надання довгострокових пільгових кредитів);
- забезпечити галузь спеціальною технікою, новітніми технологіями; переглянути методи формування страхових тарифів і привести їх у відповідність з реальними потребами галузі);
- розширення інформаційного простору, який би забезпечував обмін оперативною інформацією, що доцільно створювати через центри маркетингових досліджень на базі комп'ютерних мереж, а також мережу з гуртової торгівлі на регіональному та міжрегіональному рівнях;
- наблизити національні стандарти якості на плоди і ягоди до міжнародних.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гуторова О.О., Фастівець Д.Л. Особливості та фактори підвищення ефективності виробництва продукції садівництва. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 4. С. 176–185. DOI: 10.31359/2312-3427-2019-4-1-176.
2. Балабанова Л.В. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Знання, 2005. 301 с.
3. Правдюк Н.Л. Облікове забезпечення управління маркетинговою стратегією підприємства. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 2. С. 100–115.
4. Балабаниць А.В. Вимірювання результативності маркетингової взаємодії зі споживачами на основі концепції життєвого циклу маркетингових відносин. *Наука й економіка*. 2009. № 4 (16). Вип. 1. С. 191–198.
5. Сакун А.Ж., Пантюк І.П. Впровадження маркетингової діяльності на підприємствах-виробниках плодоягідної продукції. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 1. С. 154–161. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.1.19>.

Пугач С. П.

здобувач вищої освіти

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні тенденції розвитку цифрової економіки вимагають від суб'єктів господарювання підвищення ефективності виробництва, зростання конкурентоспроможності виробленої продукції та наданих послуг на основі впровадження нової техніки та технологій, розвитку науково-технічного прогресу, ефективного процесу управління.

При прийнятті ефективних управлінських рішень вирішальну роль відіграє достовірність управлінської та бухгалтерської звітності. Наявність у звітності викривлених даних може бути

пов'язана з помилками, що виникають при роботі з первинною документацією, неправильно побудованими бізнес-процесами на підприємстві або зловживаннями чи шахрайством. Забезпечити достовірність та надійність фінансової інформації, знизити ризик прийняття помилкових управлінських рішень дозволить впровадження системи внутрішнього контролю на підприємстві.

Належним чином організована система внутрішнього контролю дозволить покращити якість організації бухгалтерського обліку на підприємстві, що сприятиме розвитку бізнесу та залученню інвестицій, продемонструє нові можливості розвитку компанії, підвищиться ефективність роботи відокремлених, структурних підрозділів, відділів підприємств.

Велике значення у реалізації цього завдання надається внутрішньому контролю виробничо-господарської діяльності підприємства, зокрема обліку необоротних активів.

Відповідно до НП(С)БО 1, необоротні активи – всі активи, що не є оборотними [1].

Метою внутрішнього контролю операцій із необоротними активами є, виходячи із класифікації необоротних активів, перевірка законності операцій з руху матеріальних необоротних активів, нематеріальних необоротних активів та фінансових необоротних активів, а також підтвердження достовірності сум за відповідними рахунками бухгалтерського обліку.

Для досягнення поставленої мети мають бути вирішені наступні завдання:

- контроль за правильністю обліку надходження, вибуття та відновлення необоротних активів;
- забезпечення збереження необоротних активів та ефективного їх використання;
- забезпечення достовірності та своєчасності бухгалтерської (фінансової) та іншої звітності щодо необоротних активів;
- своєчасне виявлення та аналіз ризиків в обліку необоротних активів;
- виконання фінансово-господарських планів щодо операцій з необоротними активами;

– своєчасне виявлення та запобігання різним видам шахрайства.

Технологія внутрішнього контролю виділяє ключові етапи контролю, план перевірки, а також програму внутрішнього контролю.

На склад форм звітності, облікових реєстрів та записів безпосередньо впливає первинна документація, яка виступає в якості основного джерела для отримання інформації, необхідної для реалізації внутрішнього контролю необоротних активів. Внутрішній контролер має право користуватися обліковими реєстрами, щоб мати доступ до даних узагальненого характеру бухгалтерського обліку необоротних активів для абсолютної впевненості в тому, що відображена у звітності підприємства інформація є повною та достовірною. Вищевикладене підкреслює необхідність обґрунтованого розгляду питання щодо володіння внутрішніми контролерами всією інформацією щодо необоротних активів підприємства для цього, щоб проведена перевірка була ефективною та після закінчення якої контролер міг запропонувати належні рекомендації. Зазначене дозволяє констатувати, що чим більше буде доступною інформація для контролера та надані висновки різних підрозділів підприємств, тим більш обґрунтованими та цільовими будуть рекомендації внутрішніх контролерів.

Актуальність системи внутрішнього контролю особливо важлива стосовно основних засобів, оскільки вони виділяються серед інших об'єктів необоротних активів високою вартістю та тривалістю періоду використання, що опосередковано підвищує ризик протиправних дій та інших зловживань.

Внутрішній контроль основних засобів покликаний вирішити проблеми, пов'язані з наступними факторами, а саме:

- правильність розрахунків первісної вартості об'єктів основних засобів та визначення терміну їх корисного використання;
- правильність відображення операцій щодо постановки на облік основних засобів;
- формування достовірної інформації щодо створення об'єктів основних засобів;
- організація належного зберігання основних засобів;

– правильність застосування обраного методу амортизації та контроль за визначенням амортизації основних засобів;

– розкриття необхідної інформації за основними засобами в фінансовій звітності.

У результаті проведення внутрішнього контролю операцій з необоротними активами формується звіт, у якому по кожному об'єкту перевірки проводиться опис виявлених недоліків та порушень у процесі ведення бухгалтерського обліку, надаються рекомендації щодо порядку виправлення помилок та усунення недоліків, визначаються строки, протягом яких дані помилки мають бути виправлені.

Слід зазначити, що на багатьох підприємствах виконання функцій служби внутрішнього контролю покладено на управлінський персонал. Великі підприємства можуть дозволити собі делегувати зазначені функції внутрішнього контролю ревізійним комісіям або службам внутрішнього контролю. Відсутність служби внутрішнього контролю в організації може пояснюватися різними причинами, наприклад, дефіцит грошових коштів, відсутність фахівців, небажання керівника організації створювати додатковий структурний підрозділ та ін.

Таким чином, необоротні активи суттєво впливають на діяльність підприємства в цілому, а тому контроль за їх збереженням та ефективністю використання повинен бути повним, достовірним і відповідати вимогам чинного законодавства. Ефективна політика внутрішнього контролю та належних заходів, спрямованих на вдосконалення процесу контролю, надасть можливість вдосконалити організацію та методика контролю необоротних активів підприємства, збільшити корисність наданих даних та прогнозувати їх використання суб'єктами господарювання. У сучасних реаліях внутрішній контроль повинен існувати на всіх стадіях управління, здійснюватися безперервно та охоплювати все без виключення структурні підрозділи підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

НАПРЯМ 7. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Бутенко Т. А.

доцент кафедри кібернетики
та інформаційних технологій

Проценко Н. М.

доцент кафедри кібернетики
та інформаційних технологій

*Державний біотехнологічний університет
м. Харків, Україна*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСТУПУ ДО ІНТЕРНЕТУ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Розвиток економіки за сучасних умов передбачає становлення нових економічних систем з урахуванням створення, поширення та використання знань. На відміну від матеріальних ресурсів знання поширюються швидше та простіше, однак при цьому необхідно не лише їх накопичувати, а й генерувати. У сучасних умовах це неможливо без використання сучасних цифрових технологій, підвищення ступеня інформованості та цифрової грамотності, покращення доступності та якості телекомунікаційних послуг.

Реалії сьогодення такі, що цифрова економіка є складовою економіки, де домінують знання суб'єктів та нематеріальне виробництво – основний показник, що характеризує інформаційне суспільство. Стрімкий розвиток ринків світового співтовариства постійно виставляє все нові й нові вимоги до рівня технологічності інформаційного обміну надання послуг. Послуги сьогодні створюють 70% сукупного виробництва та робочих місць у країнах, що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку, та формують близько 75% ВВП США [1, с. 4]. Тому розвинені

країни світу приділяють пильну увагу гармонійному розвитку системотворчих елементів цифрової економіки, інформаційного суспільства та економіки знань.

Цифрова трансформація сприяє появі безлічі нових економічних можливостей, а також вирішенню соціальних проблем, що є дуже важливим для України. Застосування цифрових технологій, як свідчить міжнародний досвід, стало рушійною силою соціально-економічного розвитку, відновлення економіки багатьох держав світу та визначає основу сталого розвитку в майбутньому. Цифрову економіку іноді називають інтернет-економікою, тому актуальними є питання доступу до Інтернету.

Відповідно до ЗУ № 537-V від 9 січня 2007 р. «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.» була розроблена Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, яка визначила мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку та завдання, спрямовані на їх досягнення в перспективі до 2020 р.

На другому етапі реалізації Стратегії (2016–2020 рр.) передбачалося у напрямі формування сучасної інформаційної інфраструктури досягти:

- створення інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету на всій території України;
- створення в усіх населених пунктах України умов для доступу до Інтернету, в тому числі шляхом розбудови мережі пунктів колективного доступу.

У Стратегії зазначалось, що громадяни України повинні мати широкий доступ до інформації та знань. Відкрита інформація є основою прозорого процесу прийняття рішень, а також умовою для розвитку демократичного суспільства [2; 3].

Проте розвиток телекомунікаційних послуг в Україні, залучення громадян до всіх благ інформаційного суспільства, стримується низькою проблем, які виникають унаслідок кризового становища економіки, зниження обсягу інвестування та доходів населення.

Доступ до Інтернету сприяє цифровізації суспільства та є показником розвиненості інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури. Проте на сучасному етапі маємо порушення засад доступності та рівності Інтернету через встановлення високих тарифів, повільний трафік та відсутність Інтернету в сільських населених пунктах.

Згідно досліджень Worldwide broadband speed league 2021, які були проведені британською компанією Cable.co.uk, Україна у рейтингу країн за швидкістю Інтернету займає 77 місце (25,26 Мбіт/с). Усі країни Східної Європи увійшли у топ-50. Середня швидкість по регіону складає 46,22 Мбіт/с [4].

Для порівняння, аналітики SpeedCheck проаналізували швидкість мобільних мереж п'ятого покоління у світі, сусідня Польща займає 19 позицію у рейтингу країн з найшвидшим 5G-інтернетом і всього на дві позиції відстає від такої розвинутої країни як Сполучені Штати Америки [5].

Найбільш гостро проблеми з доступом до Інтернету постають у сільських районах нашої країни. За результатами аналізу Міністерства цифрової трансформації України понад 17 тис. населених пунктів (загальна кількість – 28 тис.) не охоплені оптичними мережами жодного оператора. Це означає, що понад 4 млн. українців мешкають у селах, де відсутній фіксований Інтернет [6].

Частка домогосподарств, які не мають доступу до послуг Інтернету вдома в сільських місцевостях складає 34%, з них серед причин невідключення 27,1% респондентів вказали занадто високу вартість обладнання, 20,3% – занадто високу вартість послуг [7, с. 13].

Вартість підключення у віддалених куточках населених пунктів, у яких хоч і присутні оптичні провайдери, перевищує 150% від середньої ринкової вартості підключення (понад 2500 грн). Ці показники підтверджують наявність серйозних перешкод для доступності Інтернету.

До якісного оптичного Інтернету також не підключено 40% шкіл, 92% бібліотек, 37% лікарень. І здебільшого вони теж розміщені в селах та невеликих містах. Це зокрема означає, що школи не можуть організувати дистанційне навчання в період

карантину, а лікарні – впроваджувати телемедицину та повноцінно консультувати онлайн [6].

З огляду на ситуацію, яка склалася в Україні за станом на початок 2021 р., а саме 23% громадян, які проживають у селах та селищах, не мали доступу до Інтернету, є своєчасною Постанова КМУ № 453 від 28 квітня 2021 р. «Питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення доступності широкопasmового доступу до Інтернету в сільській місцевості», яка регламентує порядок та умови надання коштів субвенції з державного бюджету та започаткування у липні 2021 р. Міністерством цифрової трансформації проєкту «Доступ до Інтернету в українських селах». Цей проєкт є один із сьомі флагманських проєктів, які увійшли до Плану заходів з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні.

У рамках цього проєкту на протязі 2021–2022 рр. доступ до швидкісного Інтернету отримають понад 1 млн українських громадян, які мешкають у сільській місцевості. Понад 6 тисяч освітніх, медичних і культурних закладів, органів місцевого самоврядування, які розташовані у сільській місцевості, будуть підключені до Інтернету. Зокрема, вже до кінця 2022 р. доступ до всесвітньої мережі стане можливим для 15 тис. українських сіл. Бюджет проєкту на період 2021–2022 рр. складає: 2021 р. – 500 млн грн; на 2022 р. потрібно 950 млн грн.

Українці, які мешкають у селах, отримають рівний доступ до швидкісного Інтернету, відчують покращення рівня надання послуг в освітніх, медичних закладах, органах місцевого самоврядування. Загалом це позитивно вплине на економічний розвиток сільської місцевості [8].

Однак є кілька питань, вирішення яких є також актуальними. Доступ до Інтернету впливає на кожен аспект життя громадянина, пов'язаний із соціальним та економічним добробутом. Відкритим залишається питання правової регламентації права на доступ до Інтернету, що забезпечить реалізацію інших прав людини в соціальній, економічній та політичній сферах. Також низьким є

рівень комп'ютерної грамотності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, що актуалізує питання організації безперервного навчання та оцінки навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Реалізація державної політики повинна сприяти розширенню можливостей отримання інформації для всіх верств населення, створенню інформаційного наповнення та якісного контенту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Доклад о цифровой экономике. Конференция организации Объединенных Наций по торговле и развитию. Обзор ЮНКТАД, Женева. 2019. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/der2019_overview_ru.pdf (дата звернення: 14.01.2022).

2. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.: Закон України від 9.01.2007 р. № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> (дата звернення: 17.01.2022).

3. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: розпорядження КМУ від 15.05.2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 17.01.2022).

4. Worldwide Broadband Speed League представила рейтинг 224 стран по скорости ШПД URL: <https://www.cableman.ru/content/worldwide-broadband-speed-league-predstavila-reiting-224-stran-po-skorosti-shpd> (дата звернення 17.01.2022).

5. Рейтинг країн з найшвидшим 5G-інтернетом. URL: <https://internetua.com/opublikovan-reiting-stran-s-samym-bystryem-5g-internetom> (дата звернення: 16.01.2022).

6. Федоров М. Понад 5,5 мільйонів українців не можуть отримати якісний фіксований інтернет. Українська правда, 30 липня 2020 р. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2020/07/30/7261199/> (дата звернення: 14.01.2022).

7. Доступ домогосподарств України до Інтернету у 2020 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України). Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2021. 119 с.

8. Доступний інтернет для всіх: Мінцифри презентувало проєкт із безбар'єрності. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dostupnij-internet-dlya-vsih-mincifri-prezentovala-proekt-iz-bezbaryernosti> (дата звернення: 17.01.2022).

Дивак В. В.
доцент кафедри комп'ютерних наук
та інформаційних систем
*Київський національний
торговельно-економічний університет*
м. Київ, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ EXCEL ON-LINE В ПРАКТИЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІКИ

Все більшої популярності у сфері бізнесу та освіти, набувають так звані «хмарні обчислення» [1, с. 24] (Вакалюк, 2019, с. 48). Прикладом запровадження хмарних обчислень в освітньому процесі є сервіс Office 365. Одним із завдань які вирішують викладачі з допомогою використання сервісу Office 365 в навчальному процесі є, надання студентам групових завдань та їх контроль, здійснення відео викликів у вирішенні конкретних задач, планування проектів та їх виконання, обмін миттєвими повідомленнями [2, с. 67].

Цей сервіс пропонує набір програм, що включає в себе безкоштовну електронну пошту, засіб проведення відео конференцій і здійснення голосових викликів, а також програми, що дозволяють створювати і редагувати документи в онлайн-режимі.

Використання сервісу Office 365 в закладах вищої освіти дає змогу забезпечити доступ учасників освітнього процесу до технологій навчання та управління освітніми закладами. Це стосується як науково-педагогічних працівників так і студентів, які навчаються за певним спеціальностями [1, с. 25].

У нашому дослідженні ми розглянемо практичну підготовку студентів з використанням сервісів Office 365, а саме Excel *on-line*.

Студенти закладів вищої освіти проводить розрахунки аналізу даних, здійснюють прогнозування, складають графіки погашення, таблиці та діаграми, обчислюють функції. Ефективність виконання цих завдань часто залежить від інструментарію розрахунку даних рішень. Додаток Excel *on-line* якраз і є тим інструментом роботи з

числами та об'єктами, що допомагає вирішувати прості і складні завдання.

Дослідники Н.І. Степанова, Л.Л. Ройко, Т.П. Крутоус обґрунтували можливість використання табличного процесора MS Excel для організації математичних, статистичних та фінансово-економічних розрахунків [5, с. 29, 3, с. 67].

Аналіз літературних джерел свідчить про недостатнє висвітлення питання використання сервісів спільної роботи викладачів і студентів, зокрема, у закладах вищої педагогічної освіти, а також обробки інформації у середовищі табличного процесора Excel *on-line*.

В Excel *on-line* є можливість проводити розрахунки за певними категоріями функцій, а саме: фінансовими, дати і часу, математичними, статистичними, логічними, текстовими, роботи з базою даних тощо.

Розглянемо які типові завдання можна підрахувати за допомогою вищезгаданих категорій функцій. В професійній роботі менеджерами найчастіше використовуються функції категорії «Математичні» («Математические»).

До категорії функцій «Математичні», належать такі види функцій: ABS – повертає модуль (абсолютну величину) числа; SIN, COS, TAN – здійснюють розрахунок значень тригонометричних функцій – відповідно синуса, косинуса і тангенса; PI – повертає число π ; EXP – повертає експоненту заданого числа; LN – здійснює розрахунок натурального логарифма числа; SQRT – повертає квадратний корінь числа; POWER – повертає результат піднесення числа до степеня.

Також програма MS Excel *on-line* пропонує роботу з функціями дати і часу.

У процесі прийняття управлінських рішень, менеджерам доволі часто доводиться працювати з даними у форматі дати і часу. Для розрахунку таких задач в MS Excel існує категорія функцій «Дата і час» («Дата и время»), де зібрані, наприклад, такі функції: ВРЕМЯ (TIME) – перетворює задані у виді чисел години, хвилини та секунди в число в коді часу MS Excel; ГОД (YEAR) – повертає

рік, ціле число від 1900 до 9999; СЕГОДНЯ (TODAY) – повертає поточну дату у формат дати; ДЕНЬ (DAY) – повертає число місяця-число від 1 до 31; МЕСЯЦ (MONTH) – повертає місяць-число від 1 (січень) до 12 (грудень); СЕКУНДИ (SECOND) – повертає секунди у вигляді числа від 0 до 59.

До категорії «Логічні» відносяться такі функції: ЕСЛИ (IF) – перевіряє чи виконується умова, і повертає одне значення, якщо воно виконується, і інше значення, якщо ні; И (AND) – перевіряє, чи всі аргументи мають значення ИСТИНА, і повертає значення ИСТИНА, якщо істинні всі аргументи; ИЛИ (OR) – перевіряє, чи має хоча б один із аргументів значення ИСТИНА, і повертає значення ИСТИНА або ЛОЖЬ; ИСТИНА (TRUE) – повертає логічне значення ИСТИНА; ЛОЖЬ (FALSE) – повертає логічне значення ЛОЖЬ.

MS Excel *on-line* дозволяє працювати з категорією функцій «Фінансові». До фінансових функцій з якими найчастіше будуть працювати майбутні менеджери відносяться: функція БС (FV). Дана функція повертає майбутнє вартість інвестицій на основі періодичних (постійних) платежів та постійної процентної ставки; функція ПС (PV). Дана функція повертає вартість інвестицій, яка рівнозначна ряду майбутніх виплат; функція ПЛТ (PMT). Дана функція обчислює розмір постійної періодичної сплати за фіксованою відсотковою ставкою; функція КПЕР (NPER). Дана функція обчислює загальну кількість періодів виплат для інвестицій на основі періодичних виплат та постійної процентної ставки; функція СТАВКА (RATE). Дана функція обчислює відсоткову ставку за один період ренти.

Додаток Excel *on-line* дозволяє за допомогою вбудованих функцій виконувати певні розрахунки які є необхідними у діяльності майбутніх фахівців економічних спеціальностей. Проведений аналіз використання можливостей спільного доступу та редагування документа. Ці елементи роботи з документом корисні тим, що надають можливість: перегляду документа в браузері; внесення швидких змін, приміток у браузері; друк із браузера; спільної

роботи над одним документом; зберігання документа в сховищі файлів OneDrive.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вакалюк Т.А. Теоретико-методичні засади проектування і використання хмаро орієнтованого навчального середовища у підготовці бакалаврів інформатики: дис. ... док. пед. наук: 13.00.10. Житомир. 2019. 614 с.
2. Серогодский В.В., Тихомиров А.П., Сурин Д. П. Microsoft Office 2016/Office 365. Харьков : Наука и техника. 2017. 448 с.
3. Крутоус Т.П. Формування математичної компетентності у студентів економічних спеціальностей засобами ІКТ технологій. Фізико-математична освіта. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. № 4(22). 2019. С. 75–78.
4. Ройко Л.Л., Ройко О.О. Прикладна спрямованість курсу «Математика для економістів та економічне моделювання». *Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво*. Луцьк : ЛНТУ. № 30–31. 2018. С. 263–268.
5. Степанова Н.І. Розв'язання економічних задач засобами Microsoft Excel : практикум. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ. 2008. 68 с.

Наукове видання

**Модернізація теоретичних
та практичних аспектів розвитку
національної економіки**

12 лютого 2022 року, м. Одеса

Збірник тез наукових робіт учасників
Всеукраїнської науково-практичної конференції

Підписано до друку 16.02.2022. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 5,35. Замовлення № 0222-25. Ціна договірна.

Віддруковано з готового оригінал-макета.

Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний. Цифровий друк. Наклад 100 прим.

Надруковано у поліграфічному центрі:
ГО «Центр економічних досліджень та розвитку»
м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 17
+38 066 649 13 14